

ZPRAVODAJ

MUZEA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ

LEDEN-BŘEZEN 2022

Omezení a ocenění

Vážení čtenáři, když jsem při přípravě tohoto tradičního úvodníku našeho muzejního zpravodaje rekapituloval, která slova by nejlépe vystihovala uplynulý rok 2021, došel jsem ke dvěma podobným slovům začínajícím na O, jejichž význam je však diametrálně odlišný. Byly to právě tyto dva protipóly, rozdělené navíc časově zhruba do dvou polovin loňského roku, které se mi zdají pro stručné vystižení jeho hlavních událostí nejcharakterističtější.

Zejména v první půli roku z důvodu přijímaných opatření vlády či ministerstva zdravotnictví kvůli šíření covidové epidemie docházelo k výrazným omezením běžného chodu celé společnosti, tedy i muzeí jako paměťových a kulturních institucí. Obvyklé a tradiční způsoby muzejní prezentace, jakými jsou výstavy, vernisáže, přednášky, komentované prohlídky, kulturní akce, koncerty apod., nebylo možné od začátku roku až do května 2021 uskutečňovat. Pro zvědavé návštěvníky, vědění chtivé školní skupiny či milovníky památek zůstaly dveře chrámů múz (po obdobné zkušenosti z roku 2020) opět uzavřeny. Tento nemilý fakt pak ovlivnil návštěvnost interiérových výstav, expozic i edukačních programů, jak na přerovském zámku (necelých 13,5 tisíc návštěvníků), tak při aktivitách Ornitologické stanice, která navíc z důvodu probíhající rekonstrukce budovy nemá dočasně k dispozici zázemí ve vlastních prostorech (přes 3 tisíce návštěvníků).

Druhá půle roku se, velmi zjednodušeně řečeno, nesla v duchu ocenění. Nebývalou žeň celé řady mezinárodních, národních i krajských cen a nominací získal hrad Helfštýn za v roce 2020 úspěšně dokončený víceletý projekt záchrany a zpřístupnění tamního hradního paláce. Prestižní ceny udělené respektovanými porotci, z nichž lze alespoň výběrově vyjmenovat 1. místo Dezeen Awards (v kategorii Rebirth), 1. místo v České ceně za architekturu, 1. místo v ceně Stavba roku (v kategorii rekonstrukce) či 3. místo v národní soutěži Gloria Musealis za počín roku, nás i všechny naše spolupracovníky nesmírně potěšil a dává nám další impulz do další práce v oblasti našeho hlavního poslání, což je péče o movité i nemovité kulturní dědictví. Ale tím největším oceněním byl ohromný zájem návštěvníků hradu Helfštýna s jeho renovovaným palácem, které i přes zmíněná omezení v daném roce navštívilo úctyhodných více než 102 tisíc návštěvníků. Velmi si této přízně vážíme a děkujeme za ni. Nevnímáme ji jen jako vyznamenání konkrétního projektu, ale jako výsledek dlouhodobé systematické práce celého týmu našich zaměstnanců.

Přeji nám všem do nového roku 2022 i do budoucna co nejméně omezení v našich životech i zájmech a co nejvíce ocenění nejen v podobě medailí a diplomů, ale vzájemným respektem a úctou vůči svým blízkým, známým i spolupracovníkům.

Radim Himmler, ředitel muzea

Pour féliciter
2022

Nález početního penízu v Lipníku nad Bečvou

Dne 22. 7. 2021 nalezl dlouholetý spolupracovník Muzea Komenského v Přerově Jan Novotný za pomoci detektoru kovů početní peníz v místě stavby rodinného domu v Palackého ulici v Lipníku nad Bečvou.

Zdeněk Schenk

Nález pochází z úrovně terénní vyrovnávky raně novověkého stáří, z níž byly vyzvednuty rovněž zlomky kuchyňské keramiky z 16.-17. století. Na líci ražby je vyobrazen počtář sedící za početním stolem a opis tvořený dvěma slovy RECHEN MEISTER (mistr počtář, mistr účetní).

Na rubu ražby jsou v pěti řádcích umístěna písmena abecedy: ABCD / EFGHIK / LMNOP / QRSTW / VXYZ. Abeceda je ohraničena obíhajícím rostlinným dekorem. Průměr penízu je 27 mm a jeho hmotnost činí 4,370 g. Povrch předmětu byl pokryt porézní světle zelenou patinou. Při okraji se nachází nepravidelný sekundárně proražený otvor. Početní peníz byl vyražen patrně v 16. století v Norimberku.

Početní penízy s vyobrazením abecedy a rechenmeistersa jsou někdy považovány za tzv. „školní“, jež měly sloužit při výuce počítání na abaku v městských školách. Početní penízy tak neměly žádnou směnnou hodnotu a sloužily jen jako jednoduchá pomůcka k počítání na počíta-

dle zvaném abakus. Jako spotřební kovové zboží byly masově raženy v soukromých dílnách v německém Norimberku, odkud se intenzivně vyvážely do ostatních zemí Evropy i do zámorí. Sekundárně proražený otvor svědčí o tom, že početní peníz později sloužil jako jednoduchá závěsná ozdoba. Jméno lipenského měšťana, kterému tato pomůcka usnadňovala početní úkony či pozdějšího majitele přívěsku se již patrně nedovíme. Z území města Lipníka nad Bečvou evidujeme nálezy početních peněz ze záchraného archeologického výzkumu zámeckého nádvoří a zahrady či ze sousedního areálu Piaristické koleje. Exemplář z Palackého ulice patří k typům početních penízů, se kterými se v archeologickém kontextu setkáváme vzácně. Popisovaný archeologický nález numizmatické povahy obohatí numizmatickou podsbírku Muzea Komenského v Přerově.

Čtvero ročních období v muzeu

V časovém rozmezí prosinec 2021 až listopad 2022 představuje Muzeum Komenského další školní obrazy, tentokrát k tématu ročních dob. V prvních ročnících školní docházky se žáci učí o průběhu roku na základě pozorování změn v přírodě a v činnosti lidí. K tomu jsou účinnou pomůckou soubory většinou čtyř nástěnných tabulí od jednoho výtvarníka, často s podobnou krajinou, zachycenou od jara do zimy.

Jarmila Klímová

Na výstavách jsou obrazy Jaro, Léto, Podzim a Zima nejčastěji prezentovány podle autorského hlediska, tedy jako celek od vybrané malířské osobnosti. Náš zájem je jiný: ukázat školní obrazy se společným tématem (roční dobou) v průřezu více než jednoho století. Instalace výstavy Čtvero ročních období ve 2. patře přerovského zámku bude obměňována každý čtvrtrok tak, aby ukázala reálné období roku. Na co se můžete těšit v prvních dvou částech, od ledna do května?

Nejstaršími vystavenými díly jsou původem německé didaktické obrazy Zima a Jaro ze souboru Hölzelovy Nástěnné obrazy pro vyučování názorné a mluvnické z roku 1885. Soubor byl schválen pro české školy, stejně jako školní obrazy Při potoku a Na louce od malíře Huga Kemptera z konce 19. století. Tyto rovněž německé pomůcky převzal nakladatel Karel Janský z Tábora a pod souborným názvem Závěsné obrazy k vyučování názornému pro první a vyšší třídy škol obecných je vydal s českými popisky.

Na přelomu 19. a 20. století chyběly českým školám prvoučné obrazy, zachycující domácí prostředí. Učitel Josef Pešek vypracoval roku 1902 program k vydání čtyřiceti nástěnných obrazů. Důraz byl

kladen na uměleckou a obsahovou kvalitu obrazu, jenž by byl vhodný k výuce prvouky, slohu, zeměpisu i přírodopisu a měl zachycovat konkrétní místa v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, město i venkov, ve všech ročních dobách. Jako jediný výtvarník souboru byl vybrán Richard Lauda (1873–1929). Tiskem vyšly ve vztahu k ročním dobám nakonec pouze čtyři obrazy, a to jen pro jaro a podzim. Z nich si můžete prohlédnout školní tabule Jarní setí a vláčení (Táborsko) a Na potoce z jara (Blaťácko).

V roce 1940 byly jako prvoučné obrazy vydány čtyři zvětšené kolorované perokresby malíře Josefa Lady (1887–1957). Z nich vystavujeme díla Dětské hry v zimě a Dětské hry na jaře. Podobná venkovská krajina během roku je kulisou pro rozličné dětské zábavy a činnosti.

Pro obě roční období tu máme ještě další Ladovy lahůdky: školní obrazy z roku 1939 Vánoce a Velikonoce. Členité obrázky kolem ústřední kresby jsou opatřeny popisky, takže i dnes dobře pochopíme zvyky a obyčeje těchto svátků.

Brněnský nakladatel Josef Unger vydal v roce 1940 obrazy Roční doby, přímo vytvořené pro školní výuku. Čtyři obrazy mají jednotnou úpravu: vertikálně a horizontálně jsou rozděleny na osm částí, orámovaných rostlinným motivem podle roční vegetace. Obrazy Zima a Jaro jsou při bližším prozkoumání zajímavé zejména množstvím informací o každodennosti ve 40. letech minulého století.

Série Čtyři roční doby od malíře a krajináře Františka Daňka-Sedláčka (1892–1974) byla připravena k vydání a schválena jako učební pomůcka již v roce 1944, vlivem válečné situace vyšla až o dva roky později. Na všech malbách je ukázána tatáž krajina, měnící se v průběhu roku.

Na výstavě pak následují ukázky ze čtyřdílných souborů ročních období, které si pamatujeme ze školy my sami: z 50. let od Milady Marešové, z pozdější doby od Jiřího Mádl (1972), Daniely Hahnové-Benešové (1982) a Vlasty Švejdrové (1993). Seznámíme vás i se současnou produkcí prvoučných obrazů z nakladatelství Scientia a NovaDidi. Na školní obrazy z druhé poloviny 20. století se podrobněji zaměříme příště, v pokračo-

vání textu, který přiblíží instalaci Létu a Podzim.

A kdy instalace jednotlivých ročních období uvidíte? Když navštívíte Muzeum Komenského v Přerově v níže uvedených dnech.

Zima: 1. 12. 2021 – 27. 2. 2022

Jaro: 1. 3. – 29. 5. 2022

Léto: 1. 6. – 30. 8. 2022

Podzim: 1. 9. – 24. 11. 2022

Muzeum je otevřeno od úterý do pátku od 8.00 do 17.00 a v sobotu a v neděli od 9.00 do 17.00.

ARCHEOLOGOVÉ V CENTRU PŘEDMOSTÍ

Archeologický tým Muzea Komenského v Přerově zahájil v závěru minulého roku předstihový archeologický výzkum v místech farní zahrady v Předmostí, kde má v roce 2022 vzniknout objekt „Zázemí pro poskytování sociálních služeb Charity – Přerov Předmostí“.

Zdeněk Schenk

Podél oplocení farní zahrady na Hranické ulici proběhl již v roce 2006 a 2007 záchranný archeologický výzkum v trase budované cyklostezky.

Předmostí, Hranická ulice. Muzeolog a archeolog Jan Mikulík nad popelnicovým hrobem z mladší doby bronzové odkrytým na stavbě cyklostezky v roce 2007.

Při výzkumu bylo odkryto několik popelnicových hrobů z mladší doby bronzové (1300–1100 př. n. l.), sídlištní objekty z doby laténské a část kostrového středověkého pohřebiště z mladší doby hradištní (10.–11. století).

Současná plocha výzkumu se nachází v severovýchodní části farní zahrady, která nebyla doposud podrobena archeologickému výzkumu. Přitom se nacházíme v samotném centru legendární archeologické lokality Předmostí. Nejstarší písemná zmínka o Předmostí pochází z roku 1362, kdy je zmiňován farní kostel a farář kněz Macůrek. V letošním roce uplyne právě od této zmínky 660 let.

Předmostí. Celkový pohled sondy S3 v roce 2021. V pozadí kostel sv. Máří Magdaleny a objekt staré fary.

V roce 2021 byly přerovskými archeology položeny tři archeologické sondy v ploše, která bude bezprostředně dotčena výstavbou nového objektu Charity.

Celkový pohled na plochu výzkumu v roce 2021. V pozadí kostel sv. Máří Magdaleny a objekt staré fary.

Pokračování na následující straně

Prozatím nejstarší osídlení doložené aktuálním výzkumem reprezentují tři popelníkové hroby lužické kultury z mladší doby bronzové. Ty byly patrně součástí většího pohřebiště, jež se před více než 3000 lety v této části Předmostí nacházelo. Dále se podařilo zachytit zahloubený sídlištní objekt, z jehož zásypu pochází typická tuhová keltská keramika z mladší doby železné (2. - 1. století př. n. l.).

Středověké osídlení dokládají nálezy keramiky z pozdní doby hradištní (2. pol. 12. až 1. pol. 13. století). Z kovových předmětů lze zmínit železné rameno ostruhy či železný hrot šípu s trnem, který představuje střelivo využívané výhradně při střelbě z luku.

V jedné ze sond bylo zachyceno západní nároží stavby, jejíž kamenné základy tvoří bloky lokálního devonského vápence kladené na hlínu.

Kamenné základy stavby odkryté v sondě 3 lze ztotožnit s objektem vyobrazeným na stabilním katastru v roce 1830.

Na základě studia historických mapových podkladů lze odkryté základy ztotožnit s objektem obdélného půdorysu, který je zakreslen na císařských povinných otiscích map stabilního katastru z roku 1830 severně od budovy fary. Během postupného snižování terénních vyrovnávek v interiéru objektu bylo nalezeno velké množství zlomků novověké kuchyňské keramiky z 18. a 19. století.

Střed obce Předmostí s kostelem sv. Máří Magdaleny a farou vyobrazený na výřezu stabilního katastru v roce 1830. Západní nároží stavby odkryté výzkumem v roce 2021 severně od objektu fary vyznačeno žlutým kroužkem.

Vedle keramiky bylo členy archeologického týmu za pomoci detektorů kovů postupně objeveno 6 ztrátových mincí, z nichž nejstarší je stříbrný parvus z doby panování českého krále Jana Lucemburského (1310–1346). Na líci ražby je vyobrazen Český lev, na rubu je patrně poprsí a hlava svatého Václava.

Farní zahrada. Mince nalezené během výzkumu.

Za kuriózní minci lze označit ½ krejcar z roku 1737, který pochází z kantonu Appenzell-Innerhoden na severovýchodě Švýcarska. Nejmladší ražbou je měděný krejcar císaře Františka II./I. (1790–1835) z roku 1800. K zajímavým nálezům patří rovněž pozdně barokní kruhová skleněná pečeť o průměru 48 mm s er-

Stříbrný parvus českého krále Jana Lucemburského o rozměrech 12x14 mm nalezený během výzkumu

bovním znamením v podobě osmicípé hvězdy a špatně čitelným opisem, která byla původně umístěna na láhvi vína. Výsledky první etapy archeologického výzkumu naznačily velký potenciál tohoto, moderní výstavbou dosud nedotčeného prostoru v rámci Předmostí.

S ohledem na současné nepříznivé klimatické podmínky, především množství a intenzitu sněhových srážek, bylo nezbytné dočasně výzkumné práce přerušit a odkryté archeologické situace zabez-

Kruhová skleněná pečeť s erbovním znamením v podobě osmicípé hvězdy

pečit zakrytím. Soubor movitých archeologických nálezů zachráněných v závěru minulého roku budou v zimních měsících podrobeny laboratornímu ošetření a detailnímu vyhodnocení.

Keltská bronzová figurka divokého prasátka

Jistě si mnozí vzpomínají na každoroční vánoční tradici, jejímž účelem bylo odlákat ratolesti od plotny a vsudypřítomného cukroví. Rodiče nám dětem slibovali, že když nebudeme během Štědrého dne jíst a budeme hodní, tak za odměnu uvidíme zlaté prasátko. Asi každému z nás probíhalo hlavou, jak by asi takový čuník mohl vypadat?

Zdeněk Schenk

Nevím, patrně jsem se důkladně neposíl. Pokud se Vám stejně jako mně nepošěsttilo ani koutkem oka zahlédnout sebemenší odlesk té zlaté svině, tož nebuďte smutní. Snad vaši mysl po letech „půstu“ rozradostní pouhý pohled na jedno keltské bronzové prasátko.

Šťastným nálezcem drobné bronzové plastiky v podobě divokého prasátka je dlouholetý spolupracovník Muzea Ko-

menského v Přerově Tomáš Kulíšek zapojený do projektu Preventivní archeologie. Jeho nález pochází z jednoho z laténských sídlišť na Přerovsku.

Rozměry „čuníka“ jsou následující: délka 24 mm, maximální šířka 13,9 mm, Výška figurky (bez boltců) činí 15 mm a hmotnost 15,29 g. Celkově působí drobná plastika velmi pitoreskním dojmem, který umocňuje ztvárnění protáhlého prasečího rypáčku s velkými nozdrami a mírně otevřenou tlamou. Nápadné jsou rovněž dopředu vzpřímené boltce, pod nimiž jsou umístěna očička v podobě dvou malých důlků. Hřbet zvířete tvoří podélnou osu kopírující linii páteře od hlavy až po ocas, přičemž je zdůrazněn tzv. hřeben ohraničený po stranách žlábkou, od kterých vybíhají šikmé rýžky kladené hustě vedle sebe. Ty imitují srst tvořenou u divokých prasat hustými štětinami. Z původních čtyř malých nožek se do dnešních dní dochovaly pouze dvě, takže nám prasátko poněkud kulhá. Povrch figurky je v současné době po-

kryt světle zelenou patinou. Původně však náš „štětínáč“ zářil svojí bronzovou barvou, takže do legendárního „zlatého prasátka“ neměl daleko. Pokud by byla vyhlášena soutěž o nejroztomilejší keltskou zoomorfni plastiku, která byla kdy na území Evropy nalezena, pak by exemplář figurky divokého prasátka z Přerovska byl nesporně jedním z možných aspirantů na vítězství.

Keltové považovali některá zvířata za posvátná a přisuzovali jim náležitý symbolický význam, což se promítlo také v produkci drobné figurální plastiky znázorňující oblíbená zvířata, např. jelena, koně, psa či vodní ptáky. Často zobrazovaným zvířetem byl rovněž kanec jako symbol síly, odvahy i plodnosti. Původní účel figurek zvířat nebyl dosud jednoznačně určen. Mohlo se jednat o ozdobné části větších funkčních předmětů či osobní amulety. Není vyloučeno, že „prasátko“ vnímané do dnešních dnů jako symbol štěstí je vzdáleným ohlasem staré keltské symboliky.

Nově nalezený exemplář z přerovského regionu představuje krásnou ukázkou drobného laténského umění. Zachráněný artefakt se stane cennou součástí archeologické sbírky Muzea Komenského v Přerově.

PŘEROV ZNOVU MĚSTEM KOMENSKÉHO

Oslavy 430. výročí narození Jana Amose Komenského

Dlouhá a bohatá tradice oslav výročí Jana Amose Komenského sahá až do druhé poloviny 19. století. V březnu 2022 na ni naváže série několika akcí, které připravuje Muzeum Komenského v Přerově ve spolupráci s dalšími přerovskými institucemi.

Helena Kovářová

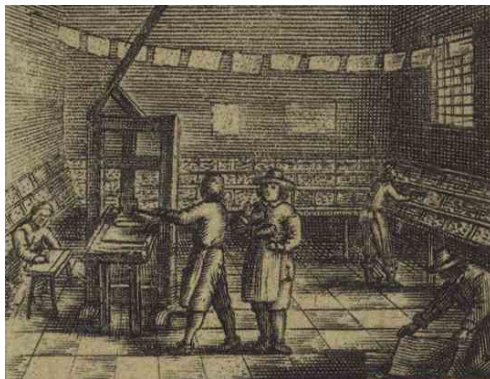
Oslavy zahájí společná vernisáž výstav ve čtvrtek 24. března 2022. První z nich nese název Komenského Cesta světla očima dětí. Návštěvníci si budou moci prohlédnout výtvarné práce žáků ZUŠ B. Kozánka v Přerově. Díla inspirována tzv. „stupni světla“, tedy popisem šíření moudrosti mezi lidmi z Komenského knihy Cesta světla, vznikají pod vedením učitelů MgA. Anny Sypěnové, Mgr. Světlany Lašákové a Radovana Pořízky. Jedná se o historický první výtvarné zpracování těchto Komenského myšlenek. K vidění budou na zámku od 25. března až do konce května.

Jan Amos Komenský pojmenoval dosaavadní stupně vedoucí k poznání a moudrosti ve své knize Via lucis (Cesta světla) takto:

Až dosud bylo pozorováno šest cest, ukázaných bohem, jak vštěpovat rozumové světlo do lidských myslí... 1. Prvou cestou, jak uvést rozumové světlo do lidské mysli, byla autopsie, totiž bezprostřední a přesný pohled na jednotlivé věci, 2. jiný způsob jak rozmnožovat poznání věcí, odlišný od prvního, vzájemná řeč, kterou se jeden druhého ptá a odpovídá na otázku a tak může jeden druhého cvičit k hojnějšímu prospěchu v moudrosti, 3. později nalezen zvyk konat veřejná shromáždění, kde se s vkusnou stručností mohou současně mnozí učit právě tomu nejlepšímu, 4. vynalezeno písmo, aby se pomohlo

vratké paměti a potřebě potomků, jímž by se mohli navzájem i nepřítomní učit tomu, co je nezbytné, 5. jakési podivuhodné umění, jak s překvapující rychlostí rozmnožovat do nekonečna knihy, knihtisk – sotva lze dosti ocenit, jaký z něho vyplývá pro lidský rod prospěch, 6. mořeplavbou se umožnily styky lidí, rozptýlených v různých světadílech, na ostrovech v moři a dosud navzájem od sebe odloučených a navzájem se neznajících.

Obrázky knihtisku a zámořské plavby byly dokonce součástí titulního listu souborného vydání Komenského pedagogických prací Opera didactica omnia (Amsterdam 1657).

Knihtisk také tvoří jednu kapitolu v učebnici Orbis sensualium pictus (Svět vnímatelný v obrazech, Norimberk 1658).

Pokračování na straně 10

Druhá výstava, nazvaná Komenský kartograf, pak obrátí pozornost k méně obvyklému tématu Komenského práce, a to k jeho mapě Moravy, na níž zachytil i širší okolí Přerova.

Přerovské muzeum spravuje vůbec největší sbírku různých vydání Komenského mapy Moravy. Její první vydání bylo dedikováno Ladislavu Velenovi ze Žerotína, vůdci vzbouřených moravských stavů. V textu věnování Komenský uvedl, že svým dílem chtěl opravit starší nepřesné mapy, které byly vytvořeny podle mapy Moravy od Pavla Fabricia a budou také vystaveny.

Návštěvníci tak mohou sami porovnat, zda se Komenskému jeho záměr podařilo naplnit. V legendě Komenského mapy najdeme značky nejen pro sídla (vesnice, města atd.), ale také pro vinice, sklárny, lázně a doly.

Kromě lektorovaného edukačního programu pro školní třídy bude připraveno i několik interaktivní úkolů pro individuální návštěvníky výstavy, které seznámí jak s jednotlivými částmi mapy, tak s prací tehdejších kartografů a rytců. Těšit se můžete i na hmatovou 3D verzi Komenského mapy. Na ní je zřejmé, jak skvělý pozorovatel Komenský byl, protože se i v čase, kdy nebyly známé pojmy nadmořská výška nebo vrstevnice, snažil zachytit podobu a výškopis moravských hor. Opomenuta nezůstane ani grafická výzdoba map, díky níž jsou kopie starých map dodnes vítanou nástěnnou výzdobou.

Muzejní pracovníci se rozhodli přiblížit také památky vážící se ke Komenskému, které se nachází na různých místech v centru města. Vznikne drobná publikace Přerovem po stopách Komenského, jejíž součástí bude kromě popisu jednotlivých pamětihodností i mapka s vyznačenou trasou. Proběhne několik

komentovaných procházek pod vedením lektora z muzea, dále se otevře možnost absolvovat procházku samostatně, pouze s tištěným průvodcem. Trasa povede mimo jiné k pomníku Komenského, který byl slavnostně odhalen roku 1874.

Jedná se o vůbec nejstarší pomník se sochou Učitele národů a stejně jako Jan Amos Komenský putoval po světě, i jeho pomník se stěhoval na různá místa v Přerově. Víte, kde se nachází nyní? A všimli jste si, že kromě pomníku má Přerov pamětní desku s nápisem: „V městě Přerově slavný náš Jan Amos Komenský v letech 1614-1616 mládeži národu poprvé ukazoval cestu lahodnou a jistou k spanilejšímu schopností duševních rozvíjení.“?

Podrobnější informace nalezete v publikaci, která vyjde na konci března. Již nyní se můžete těšit na tradiční muzejní noc, která bude věnovaná výročí Jana Amose Komenského. Z bohatého

programu zatím prozradíme pouze představení Divadla Víti Marčička s velmi úspěšným divadelním zpracováním knihy Labyrint světa a ráj srdce.

Odborný pracovník muzea získal Cenu města Přerova

Mezi úspěchy dosaženými institucí a jejími pracovníky v roce 2021 je třeba připomenout významné ocenění, kterého se dostalo historikovi Muzea Komenského v Přerově Mgr. Petru Sehnálkovi. Při slavnostním předávání Cen města Přerova, které se uskutečnilo v den státního svátku 28. října 2021 ve Slavnostní zámecké síni města Přerova, obdržel spolu s dalšími sedmi přerovskými osobnostmi bronzovou medaili Jana Amose Komenského za činnost na poli historie.

Petr Sehnálek (*1982) pracuje v Muzeu Komenského v Přerově od ledna 2008. Jako absolvent bakalářského oboru historie-muzeologie na Slezské univerzitě v Opavě a magisterského oboru muzeologie na Masarykově univerzitě v Brně se specializuje na dějiny hmotné kultury se zaměřením na místní každodennost v 19. a 20. století, regionální historii a na vojenskou dějiny 20. století. Jako kurátor sbírek má v muzeu na starosti správu podsbírek cín, fond Lipník, fond Tovačov, metrologie, militaria, numizmatika-faleristika, řemeslo a průmyslová výroba, varia, vexilologie.

Z výsledků jeho mnohostranné výstavní činnosti, často spojené i s vydáním doprovodných publikací, lze mezi těmi nejvýznamnějšími zmínit: Povídání o mašinkách. 170 let železnice na střední

Moravě (2011), Za císaře pána (2014, s Jarmilou Klímovou a Kamilem Lukešem) a 100letá Republika: příběh jednoho města 1918-1992 (2018).

K výrazným výsledkům laureátova výzkumu patří knihy Poslední výštrěly: bojová cesta 1. československého armádního sboru v SSSR v květnu 1945 (2017, s Milanem Kopeckým) a pro historický místopis Přerova významná a čtenáři oblíbená kniha Procházka zapomenutým Přerovem (2016, 2. doplněné vydání 2017), která zúročila autorův zájem o historické fotografie města, předtím průběžně popularizovaný v sérii článků publikovaných v denním tisku.

Petr Sehnálek je aktivní i na poli spolkové činnosti jako člen Československé obce legionářské či jako předseda Spoleku přátel odboje (klub vojenské historie). Volnočasově uplatňuje také své znalosti publikováním populárních článků o studené válce a válce ve Vietnamu.

Jménem ostatních kolegů a kolegyně z našeho muzea se rád připojuji ke gratulaci k zaslouženému získání uvedeného ocenění.

Radim Himmler

Svatý Josef s tváří milou, končí zimu s plnou silou

Vánoční svátky máme za sebou, kole-dy dozněly, Tři králové již předali své dary a než se nadějeme, bude tu první jarní svátek „Den svatého Josefa“ (19. 3.). V následujících řádcích si tedy uděláme malou procházku Přerovem i jeho okolím a zastavíme se zejména u staveb a drobných sakrálních památek, které nám v dnešní době jednu z vůbec nejuctívanějších církevních postav připomínají. Nebude chybět ani hrstka vzdálenějších tipů, ale nejprve nás čeká tradiční životopisný úvod a základní informace.

Lubomír Vyňuchal

Divo Josepho

Na rozdíl od protimorových patronů, jejichž příběhy byly součástí předchozích článků, nás svatý Josef provází již od útlého dětství. Kdo je ten muž, který se sklání společně s Pannou Marií nad jesličkami v betlémě? Odpověď znají i předškolní děti. I když vzpomínám si na jednu drobnou úsměvnou epizodku, kdy jsem jako malý prvňáček radostně předčítal na vycházkách všechna možná krátká hesla nejen z výkladů obchodů. Před vstupem do zámeckého parku na Veselíčku jsem se zastavil u podstavce jedné z barokních soch. Moc textu tu zrovna nebylo a navíc začínal velkými písmeny. A tak jsem potichu četl: „DIVO JOSEPHO...“. Následně jsem zvedl oči k soše a v hlavičce mi to šrotovalo, zda se jedná o nějakého šilence či dokonce kouzelníka, který právě svou hůlku proměnil v kytku a namísto králíka vyčaroval dítě. Zřejmě jsem zrovna neměl to známé období, jež se vyznačuje kolovrátkovou otázkou „A proč...?“, tudíž jsem existenci latiny a význam prvního slůvka zaregistroval až za nějaký pátek.

Veselíčko

V Betlémě na seně...

Prvnímu spatření Mesiáše předcházelo několik událostí. Prvně to bylo zasnoubení s Marií, následně zpráva o jejím tajemném početí a nakonec první zjevení anděla Páně, který Josefovi ve snu podal stručné vysvětlení a nastínil jeho další kroky: „Neboj se přijmout Marii, svou manželku; neboť co v ní bylo počato, je z Ducha Svatého. Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš; on totiž spasí svůj lid od hříchů.“ Následovala cesta s těhotnou Marií do Judska, neboť se museli dostavit k zápisu do jeho rodiště, města Betléma, kde probíhalo sčítání lidu nařízené císařem Augustem. Shodou okolností Marie porodila právě tam, a jelikož nikde nebylo místo, našli azyl ve stáji

před městskými hradbami. Každoročně připomínaný vánoční příběh vrcholí klaněním pastýřů a mudrců z východu, spojený s přinášením darů malému Spasiteli.

Sv. Josef u jesliček Zbořilova betlému vytvořeného pro Muzeum Komenského v Přerově

V této chvíli přišlo druhé andělské zjevení s výzvou k útěku do Egypta před pronásledováním krále Heroda. I po jeho smrti obavy přetrvávaly a na další pokyn ze snu se usadili ve městě Nazaret. Ač označujeme sv. Josefa jako pěstouna Ježíše Krista, on sám jej miloval otcovským srdcem, a také Ježíš je ve všech čtyřech evangeliích nazýván „synem Josefovým“. Při Kristově ukřižování již Josef zřejmě nebyl mezi živými, neboť v tom případě by Pán Ježíš nesvěřoval Pannu Marii apoštolu Janovi (sice se o tom v Bibli nikde nepíše, ale podle legendy byl Josef o hodně starší než Marie). Poslední biblická zmínka o Josefovi se týká Ježíšova zatoulání v Jeruzalémě, kdy zoufalí rodiče našli po dlouhém hledání svého dvanáctiletého syna sedět v chrámu a rozmlouvat s kněžími. Panna Maria zde praví Ježíšovi: „Synu, co jsi nám to udělal? Hle, tvůj otec a já jsme tě s úzkostí hledali.“ Jeho životní osud je nadále již jen součástí legendy a vrcholí smrtí na lůžku, nad kterým se sklání Panna Maria i Ježíš (proto bývá často připomínán jako patron dobré smrti).

Podle apokryfní historie „Josefa tesaře“ zemřel ve věku 111 let a mělo se tak stát asi rok před svatbou v Káně Galilejské, ještě před započatím Ježíšova veřejného působení.

Atributy a ikonografie

Sv. Josef bývá zpravidla zpodobňován v truhlářské dílně obklopen tesařským náčiním. Dále jako spící muž s andělem Páně, s poutnickou holí, košem, s oslem na cestě do Egypta, s Pannou Marií a novorozeným Ježíšem, případně jej jako batole vedou za ruku. Často bývá zdůrazňována jeho péče o Ježíška (míchá kaši nebo drží lžící), nebo je zachycen při předávání řemesla synovi a společné práci v dílně. Výjimkou není ani scéna zasnoubení s Pannou Marií a nakonec i oplakávání sv. Josefa na smrtel-

Sv. Josef s Ježíškem - detail ze sloupu sv. Jana Nepomuckého v Dubu nad Moravou

ném loži. Mezi základní atributy patří pracovní nářadí (hoblík, pila, nebozez, sekera, úhelník), poutnická či rozkvetlá hůl (podle apokryfního příběhu v Jakubově Protoevangeliu byl takto zvolen za Mariina muže) a zřejmě nejčastěji bývá využito reprezentačního figurálního zobrazení - důstojný, většinou stojící muž s malým Ježíškem v náručí a lilii jako symbolem čistoty (bílá lilie je rovněž atributem ochrany před onemocněním tuberkulózou (dříve souchotiny či úbytě) a v tomto významu ji do svého znaku zvolil i papež František.

*Sv. Josef s Ježíškem
v Muzeu barokních soch v Chrudimi*

Patronství

Roku 1870 vyhlásil papež Pius IX. svatého Josefa patronem celé církve. 150leté výročí této události připomněl ve svém papežském listu *Patris corde* (Otcovským srdcem) rovněž současný papež

František a celý loňský rok zasvětil sv. Josefovi. Patronát drží také nad celou řadou řemesel i skupin lidí v nelehkých situacích. Patří zde například dřevorubci, tesaři, truhláři, řezbáři, bednáři, bečváři, koláři, dělníci, inženýři, hrobníci, vychovatelé, cestující, vyhnanci, uprchlíci a bezdomovci.

*Útěk do Egypta - reliéf výklenkové kapličky
v Klášterci nad Ohří*

Je zván jako ochránce dětí, mládeže, sirotek, manželství, křesťanských rodin, panenství, chrámových bratrstev, při očných chorobách, pokušení a jak již bylo zmíněno, jako patron umírajících. V polovině 17. století (1654) byl svatý Josef prohlášen spolupatronem Českých zemí a jeho spodobnění se od této chvíle začalo systematicky šířit. Svatý Josef je například také hlavním církevním patronem Kanady.

Pokračování na následující straně

A znáte tu o Pepičkovi?

Do roku 1951 bylo jméno Josef vůbec nejčastějším mužským křestním jménem v Čechách a na Moravě. Popularita jména má sice sestupnou tendenci a rovněž věkový průměr je rok od roku vyšší, nicméně stále se drží v první desítce. Aktuální údaje z loňského sčítání lidu budou zveřejněny někdy v těchto dnech, tudíž uvedu situaci z konce roku 2017, kdy jméno Josef nosilo 211.117 osob, což představovalo 6. místo v žebříčku oblíbenosti a věkový průměr přesahující 60 let. Jinak samotné jméno se v různých mutacích užívá po celém světě a je třeba zmínit také jeho ženskou obdobu: Josefa, Josefka či Josefína. A celou řádku domácích variant jména snad není ani třeba vypisovat. Svátek svatého Josefa se slaví již od 12. století. Samotný název článku představuje starou českou pranostiku, neboť naši předkové totiž svá-

tek považovali za první skutečně jarní den, kdy dochází na odložení zimního šatstva a počasí mělo odhalit bohatost sklizně: „Když je pěkně na Josefa, bude úrodný rok“ naopak „Prší-li nebo padá sníh, bude mokro a neúroda“. Další pranostiky praví: „Neseká-li svatý Matěj ledy, seká je svatý Josef. – Svatý Josef rovná vodu. – Mráz po svatém Josefu neukodí květu. – Josef s Marií zimu zaryjí. – Svatý Josef cesty zpevňuje a po nich do polí vyhání. – Na svatého Josefa i vdovin pluh vyjíždí na pole. – Na svatého Josefa vyskočí skopec na kopec a poděkuje hospodáři za přezimování“. Je třeba zmínit také josefské poutě, kde chlapi kupovali svým dívkám perníková srdce na znamení věrnosti. Vyhrávaly kapely, zpívalo se i tančilo. Dívky vysévaly osivo do misek a o Velikonocích pak do nich kladly obarvená vajíčka. Z řemeslníků tento svátek ctili především skláři, respektive brusiči skla, neboť jim končila práce při umělém osvětlení. Známý byl zvyk „pochovávaní světla“, kdy se vydali první sobotu po svátku s velkou lucernou na kraj lesa. Tam ji zavěsili na větev a pod jejím světlem se veselili a popíjeli až do kuropění. Ráno ji pak zakopali do země.

Žeranovice

Z Prahy do Přerova

Mezi naše nejznámější sochařská zpodobnění sv. Josefa patří dílo barokního sochaře Matěje Václava Jäckela z let 1697–98, které bylo nedávno restaurováno, a můžete se mu obdivovat na pražském Karlově náměstí před Novoměstskou radnicí. Jedná se o kašnu s morovým sloupem. Socha sv. Josefa s Ježíškem nechybí ani na Karlově mostě, i když ta původní od Jana Brokoffa z r. 1706 byla zničena střelbou za revolučních dnů roku 1848. Dnes tu spatříte stejného světce, který však byl vytvořen sochařem Josefem Maxem v roce 1854. Nelze opomenout také sousoší sv. Josefa Pěstouna na parapetní zdi u jezuitské koleje v Kutné Hoře (1707–1716, František Baugut).

V úvodu jsem však sliboval především blížká setkání v okolí našich domovů. První kaple sv. Josefa byla v Přerově vybudována již roku 1692. Po barokní přestavbě kostela sv. Vavřince v letech 1727–1732 byl pro kapli sv. Josefa upraven původní renesanční presbytář. Pod podlahou kaple se nachází malá krypta, přičemž vstup označují mosazné pásky v dlažbě. Oltářní obraz „Smrt svatého Josefa“, který je datován kolem r. 1860, nemá potvrzeného autora. Snad jím byl přerovský malíř Antonín Halaška.

Sv. Josef před kostelem sv. Vavřince v Přerově

Vedle kostela naproti fary stojí centrální část barokního morového sloupu z roku 1717. O jeho nepřiliš tradiční vrcholové soše, tedy mírně nadživotní postavě sv. Josefa Pěstouna s Ježíškem v náručí, pravděpodobně rozhodlo místní náboženské „Bratrstvo sv. Josefa“, založené roku 1693 přerovským děkanem a farářem Janem Anastáziusem Tichým. Stavba sloupu se odehrávala za působení děkana Pavla Josefa Kučery (jehož jméno je na sloupu také uvedeno) a po dokončení stál na Dolním náměstí (dnes T. G. Masaryka). Morový sloup však byl kolem roku 1830 zrušen, respektive přemístěn na prostranství poblíž dnešního Městského domu. Současně umístění jeho centrální části se datuje rokem 1926. Pro patrioty je zajímavá také střední část hranolového podstavce. V zavěšené čelní kartuši je totiž do oválného zrcadla vytesán detailně provedený znak města Přerova, který je doplněn o dělný letopočet vzniku. Další přerovskou kamennou sochu najdete vlevo od vstupu do kostela sv. Michala na Šířavě (na podstavci je uveden letopočet 1949).

Oldřichov, Penčice, Veselíčko a další

V blízkém okolí Přerova najdete desítky zpodobnění sv. Josefa, vždyť ono stačí projít místní hřbitovy a sledovat sochy na náhrobcích. Mezi hodnotná barokní díla patří zejména sochy v Penčicích a již zmíněném Veselíčku.

Socha v Penčicích se nachází před kostelem sv. Petra a Pavla a vytvořil ji roku 1711 sochař David Zürn nejml. (1665–po r. 1724). Původně byla vytvořena na popud opata Bernarda Wanckeho pro klášter na Hradisku u Olomouce a do Penčic se dostala při rozprodávání premonstrátského majetku roku 1797. V tomto případě se jednalo o protějškovou sochu k Panně Marii. Socha sv. Josefa v nadživotní velikosti zde stojí na zeměkouli a vpravo od něj sedí andílek.

Veselíčko

Veselíčskou sochu spatříte na zahrádce hned u plůtku mezi domem č. p. 7 a zámeckou hospodářskou budovou. Pochází z roku 1783 a bývá přisuzována dílně olomouckého sochaře Jana Michaela Scherhaufa (1724–1792). Socha zde byla umístěna za panování hraběte Aloise Arnošta Podstatského-Lichtenštejna (1723–1793). Důvodem volby tohoto světce mohl být fakt, že jeho manželka nosila jméno Josefa (z rodu Arco, 1730–1790) a také jeho bratr byl pokřtěn jako Josef. Oba manželé jsou pochováni v nedalekém Velkém Újezdě v kryptě kostela sv. Jakuba Staršího. Poměrně málo známá je socha sv. Josefa v katastru obce Oldřichov u můstku přes potok Libuška. Socha, která momentálně volá po restaurátorském zásahu, byla na toto místo přesunuta v roce 1960 z blízkého Oseku nad Bečvou. V Anníně, což je místní část Tovačova, mají rovněž sochu sv. Josefa datovanou rokem 1893. Místní sochy se týká jedna destruktivní zajímavost, neboť byla v roce 1944 zničena bombou, ale ještě téhož roku se jí podařilo obnovit. V Manětíně je socha sv. Josefa datována rokem 1896. U silnice mezi obcemi Klopotovice a Věrovany, nedaleko Ústředního pomníku bitvy u Tovačova, stojí

Penčice

Oldřichov

nenápadný kamenný kříž opatřený kovovou hlavou Ježíše Krista. Kříž nechali postavit rodiče Josefa Klobouka, který zde 4. 12. 1924 tragicky zahynul. Na podstavci je vytesaný reliéf s motivem sv. Josefa. Podobné figurální reliéfy lze vidět na podstavcích celé řady kamenných křížů a soch i v dalších obcích na Přerovsku, např. v Brodce u Přerova či Nahošovicích.

Kostel sv. Josefa v Radslavicích

Otcem filiálního kostela v Radslavicích byl architekt a stavitel z Bystřice pod Hostýnem ing. Metoděj Matuška (1885-1959). Stavba započala podle Matuškovy vítězného návrhu na jaře roku 1932. Už v září téhož roku byl kostel vysvěcen, tudíž v letošním roce si místní budou připomínat 90 let od jeho postavení. Chrámová loď je dlouhá 26 metrů a široká 9 metrů. Vysoká štíhlá hranolová věž opatřená hodinami je pak nejvyšší dominantou obce. Ostatně za při-

pomenutí stojí i osoba nejznámějšího místního rodáka. Jedná se samozřejmě o Františka Slaměníka (1845-1919), ředitele měšťanských škol v Přerově, organizátora moravského učitelstva a především zakladatele našeho muzea (1888).

Kostel sv. Josefa v Radslavicích

Kaple sv. Josefa v Lipníku nad Bečvou

Krásnou raně barokní stavbou datovanou do roku 1695 se může pyšnit město Lipník nad Bečvou. Najdete ji v Komenckých sadech nedaleko kruhového objezdu naproti budovy pošty. Vznikla u „Hranické brány“ za působení děkana Jiřího Balšánka jako součást městského špitálu sv. Anežky a architektonicky bývá řazena do tvůrčího okruhu Giovanniho Pietra Tencally, italsko-švýcarského architekta ve službách olomouckých biskupů. K jednodušší stavbě s od-sazeným pětibokým kněžištěm ze se-

verní strany přiléhá sakristie a střechu kaple doplňuje malá věžička zvaná sanktusník. Vnitřek kaple zkrášlují fresky čtyř evangelistů a oltářní obraz „Zasnoubení Panny Marie“ z roku 1858 od Ignáce Bergera.

Kaple sv. Josefa v Lipníku nad Bečvou

Další kostely, kaple a sochy nejen v blízkém okolí

Náves jedné z obcí na Přerovsku, jejíž jméno je spojováno přímo s osvěcencským císařem Josefem II., zdobí kaple sv. Josefa, sv. Jáchyma a sv. Anny z roku 1893. Obec, která je přifařena k sousednímu Citovu, se měla původně jmenovat Joseflust (Josefova radost), ovšem dnes ji všichni známe pod názvem Císařov. Na hranici vojenského prostoru Libavá v Kozlově stojí kostel sv. Josefa z roku 1927. Blízko Kojetína při jihozápadním okraji obce Křenovice naleznete hřbitovní novogotickou kapli sv. Josefa z roku 1888, která byla postavena z bílých pálených cihel. Ve stejném stylu postavený kostel z roku 1894 spatříte rovněž v Krasicích u Prostějova. Městys Kralice na Hané se může pyšnit mimo jiné souborem barokních soch pocházejících z klášterního areálu Hradisko u Olomouce. Před místní školou se nachází čtyři sochy z roku 1743 v lehce nadživotní velikosti. Mezi nimi nechybí svatý Josef s malým Ježíšem, který mu pravou rukou hladí plnovous. Dalšího

reprezentanta z poloviny 18. století můžete najít ve skupině 14 soch na ohradní zdi farního kostela Povýšení sv. Kříže v Hustopečích nad Bečvou. Jejich donátorem byl už jednou zmiňovaný majitel místního panství hrabě Alois Podstatský z Veselíčka. Uvnitř samotného kostela stojí za zmínku také boční oltář sv. Josefa. Za pozdně barokní pískovcovou sochou sv. Josefa v obvyklém ikonografickém pojetí je možné zamířit i do Žeravnic nedaleko Holešova. Tato obec má nejen skvělého starostu, který nosí stejné příjmení jako autor článku, ale také zajímavý znak, na němž drží figura seilernského lva před sebou hlavní atribut svého patrona: rošť svatého Vavřince. Ovšem ještě jedna informace k místní soše. Stojí na jihovýchodním okraji vesnice, je datována rokem 1759 a čelní stranu jejího podstavce zdobí basrelief s erbem Josefa rytíře Schaffenburka.

Sv. Josef s Ježíškem před školou v Kralicích na Hané

To už jsme se dostali do Kroměřížského okresu, kde bych ještě čtenáře rád pozval do blízkého podhůří Hostýnských vrchů, konkrétně do centra obce Lukov, kde doporučím návštěvu klasicistního kostela sv. Josefa z let 1810–1813. A nyní zmínka o dvou sochách z 20. století. Novější sochu světce z roku 1913 najdete před kaplí Narození Panny Marie v obci Čechovice u Velkého Týnce a ještě o pár let mladšího sv. Josefa Pěstouna (1947) objevíte ve středu obce Dolní Těšice u Kelče. Z kategorie tzv. poklon bych vybral zajímavou trojbokou kapli sv. Josefa v Čechách pod Kosířem z r. 1889. Další pozvánka míří do městečka Potštát, konkrétně do interiéru původně poutního hřbitovního kostela Nanebevzetí Panny Marie z roku 1658.

Potštát

Jeho stěny a strop mají totiž doslova podobu malovaného komiksu ze života sv. Josefa a Panny Marie. Jen ony bubliny s textem si budete muset domyslet sami. Mezi freskami z roku 1749 od Josefa Matyáše Lasslera (1699–1777) nechybí zejména zcela výjimečně znázorňované vyobrazení těhotné Panny Marie jdoucí se sv. Josefem do Betléma. Najdete zde několik tradičních výjevů, např. narození Spasitele, společnou práci malého Ježíše a Josefa v truhlářské dílně a v neposlední řadě nezůstala opomenuta ani scéna smrti sv. Josefa.

Freskové výjevy ze života sv. Josefa v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Potštátě.

Ceněné barokní sousoší sv. Josefa s Ježíškem (1740) mají i v Dubu nad Moravou a nachází se nedaleko farního kostela Očištění Panny Marie. Sv. Josef nechybí ani mezi světci na balustrádě místního sousoší sv. Jana Nepomuckého (1739, J. A. Heinz). Sochu z 1. poloviny 18. století můžete spatřit i v Kožušanech na Olomoucku. Sochy sv. Josefa najdete i na větších morových sloupech v Olomouci, Šternberku a Uničově, ale nechybí ani na těchto památkách např. v Hradci Králové, Hustopečích, Jihlavě, Kácově,

Dub nad Moravou

*Sv. Josef s Ježíškem v nice fasády kláštera
františkánů v Moravské Třebové*

Moravské Třebové, Novém Bydžově, Sedlčanech, Šumperku, Toužimi či Vysokém Mýtě. Menší sošky zdobí také niku na průčelí kostela sv. Andělů strážných v Kyselovicích u Chropyně, stěnu kostela v Křelově či hřbitovní zeď v Záhlinicích. Jeden z nejstarších raně barokních votivních sloupů se sochou sv. Josefa s Ježíškem spatříte v Brtnici (1661).

Pokračování na následující straně

*Sv. Josef s Ježíškem z mariánského morového
sloupu v Uničově*

Srostlice hradu a kostela

Opravdu nezaměnitelný kostel sv. Josefa se nachází v Žulové na Jesenicku. Vznikl na místě bývalého gotického hradu Frýdberk a z jeho zachovalého bergfritu se stala věž kostelní. Průměr impozantní věže z lomového kamene činí 11 metrů a šířka stěn u její paty činí 4 metry. V letech 1809–1810 k ní byla přistavěna jednododní budova vlastního kostela v klasicistním stylu a samotný vrcholek věže byl opatřen drobnou nástavbou zvonice. Na dvou polích klenby nad lodí se nachází malby zobrazující sv. Josefa jako patrona katolické církve a také jeho smrt. Pochází z roku 1904 a jejich autorem byl malíř Alois Bauch z Vidnavy. Hlavní oltářní obraz je dílem vídeňského malíře Karla Madjery (1828–1875) a vznikl roku 1863 na objednávku vratislavského biskupa. Představuje patrona kostela s malým Ježíšem. Z dalších sakrálních památek v této oblasti bych vyzdvihl krásnou barokní sochu sv. Josefa Pěstouna (1731) před radnicí ve Zlatých Horách.

Svatý Josef na olejomalbě v interiéru zámku Žampach

Malé potěšení pro hradářskou duši

Při svých toulkách po českých hradech a zámcích jsem navštívil také část interiéru zámku Žampach nedaleko Letohradu (dnes domov pro osoby s mentálním postižením). K severnímu zámeckému křídlu byla mezi lety 1701–1713 přistavěna raně barokní kaple sv. Bartoloměje. Na stěně kaple totiž visí velký obraz sv. Josefa z r. 1896 od malíře Jana Umlaufa (1825–1916), jehož přidaná hodnota spočívá ještě v jedné maličkosti. Umělec zde totiž mimo světce zachytil v levém dolním rohu plátna jižní úbočí místního hradního kopce. Zcela dole se nachází areál zámku, nad ním zaniklý hrádek Chudoba a na jeho temeni hrad Žampach.

Kostel sv. Josefa v Žulové

Pokračování na následující straně

Kostel sv. Josefa v Senetářově

Tradičně uvádím v tomto seriálu také vybranou záležitost pro architektonické a výtvarné fajnšmekry. Jednou z mála sakrálních staveb postavených v Československu za totality (realizace v letech 1969–1971) byl kostel sv. Josefa v Senetářově (ve farnosti Jedovnice na okrese Blansko). Jedná se doslova o extravagantní stavbu z betonu a skla navrženou brněnským sochařem a malířem Ludvíkem Kolkem. Svým tvarem má připomínat loď, která putuje staletími, sbírá věřící lid a veze jej k Bohu. 14 abstraktních obrazů zastavení Křížové cesty (122x 1050 cm) pro svatostánek vytvořil v roce 1971 pražský malíř Mikuláš Medek (1926–1974). Užívání kostela, který měl být náhradou za zbořenou kapli, bylo povoleno jen pod podmínkou, že nedojde k jeho slavnostnímu vysvěcení. První bohoslužba se zde uskutečnila 11. 7. 1971, celebrowalo ji 10 kněží a zúčastnilo se jí kolem 15.000 věřících z celé tehdejší republiky. Přístupové cesty do obce byly tenkrát uzavřeny, okolí obklíčili příslušníci Státní bezpečnosti, tudíž účastníci museli přijít většinou pěšky lesem. K slavnostnímu vysvěcení kostela došlo teprve 7. 7. 1991 za účasti biskupa Vojtěcha Cikrleho.

Pozvánka do Jizerek

V roce 2019 byl nominován do 4. ročníku soutěže Památka roku Libereckého kraje také restaurovaný hlavní oltář kostela sv. Josefa na Krásné u Pěnčína. První místo sice nezískal, nicméně tato nominace byla, jak jistě potvrdí řada okouzlených návštěvníků, rozhodně oprávněná. Jen připomenu, že celou stavbu v letech 1756–1760 inicioval i financoval Jan Josef Antonín Eleazar Kittel, známý jako „lékař Jizerských hor“, a jehož nedávno rekonstruovaný roubený

dům zvaný „Burk“ se nachází jen pár metrů od kostela. Ještě zbývá připomenout místní unikát, který se nachází pouze v 6 kostelích v Česku. Na jižní stranu od oltáře směřují Svaté schody, které mohou věřící využít pouze jednou ročně. Určitě vyzkoušejte vodu ze studánky sv. Josefa hned vedle kostela. Pramen s mírně radioaktivní vodou, kterou vyhlášený léčitel využíval, se nachází uvnitř kamenného domku.

Kde svatý Josef léčí

No přece v Luhačovicích. Pramen sv. Josefa je přírodní léčivý zdroj, silně mineralizovaná voda jímaná z hloubky 84 metrů. Navíc vyvěrá v blízkosti kostela Svaté Rodiny dokončeného roku 1997 podle návrhů českých architektů Michala Brixeho a Petra Franty. Kostel měl být původně zasvěcen sv. Josefovi, což potvrzuje i nápis na základním kameni, který posvětil na Velehradě v roce 1990 papež Jan Pavel II.

Voda z pramene je vhodná k pitné léčbě při onemocnění trávicího ústrojí, dýchacích cest a k uhlíčitým koupelím. Eliminuje také problémy s vysokým tlakem. Charakterizuje ji vysoký obsah kyseliny borité a snížený obsah soli. Pro veřejnost je určena speciální kamenná kašna navržená akademickým malířem Markem Trizuljakem. Byla zde instalována v roce 2000 a voda z ní vytéká hned ze tří kohoutků. Tak na zdraví!

Jen pro doplnění této kapitoly bych si dovolil také zmínku o dnes již zaniklých Lázních Svatého Josefa v Horním Žlebu na Děčínsku. Založil je v roce 1768 majitel zdejšího panství hrabě Jan Josef Thun-Hohenstein a k jejich definitivnímu zrušení došlo před sto lety v roce 1922. V tomto případě se jednalo o železitý pramen vhodný pro koupele.

Dokončení na straně 25

Svatý Josef pro dobrodruhy

Pokud patří mezi vaše záliby rovněž objevování podzemí, můžeme doporučit prohlídku štolý Svateý Josef v Dolním Studeném na Kocourském žilném pásmu. Pro veřejnost byla zpřístupněna v roce 2002, její celková délka činí 280 metrů, má šikmý profil a sloužila k těžbě zlata již v předhusitské době, tudíž je významným dokladem středověkého způsobu dobývání tohoto cenného kovu. Štola je provozována Regionálním muzeem v Jílovém u Prahy a najdete ji poblíž trati tzv. Posázavského Pacifiku, konkrétně asi 5 minut chůze od známého kamenného železničního viaduktu v Žampachu, nejvyšší technické památky tohoto typu ve střední Evropě (výška 41,73 m, délka 109 m, 7 oblouků, datace: 1898-1899), jež překlenuje údolí zvané Kocour. Ani zde nechybí před vstupem do štoly v nice kamenné zidky socha světce.

Kde svatý Josef plní přání

Na samý závěr jsem si však nechal ještě jednu barokní perlu. Najdete ji v Obořišti nedaleko Dobříše a samozřejmě se jedná také o kostel sv. Josefa. Tento klášterní paulánský svatostánek byl postaven mezi lety 1701-1712 na základě plánu Kryštofa Dienzenhofera. V jeho půdorysu se prolínají tři ovály a k dalším zajímavostem patří také neobvyklá orientace směrem k západu, což umožnila papežská výjimka. Na klenbě presbytáře jsou výjevy ze života sv. Josefa a oltářní obraz zachycuje jeho poslední hodinku. V jediné kostelní věži se nachází legendami opředený zvon, který umí plnit lidská přání. Jak to celé funguje, prozradil místní správce hodinového stroje a zároveň zvoník: „Stoupnete si pod zvon, zavřete oči, uchopíte jeho srdce a lehce fuknete. Do následného zvuku tiše vyslovíte své přání, které svatý

Josef dozajista pomůže naplnit.“ Pokud vás tato informace zaujala, můžete si zde domluvit návštěvu. Ostatně zvonů pojmenovaných „Svatý Josef“ jsou u nás stovky. Můžeme začít přímo v pražské katedrále sv. Víta, kde se jedná o dílo zvonaře Martina Hilgera z roku 1602. Zvon „Svatý Josef“ se ozývá například z Hostýnské i Svatokopecké baziliky. Také zvonařská dílna v Brodku u Přerova, založená v roce 1950 Josefem Dytrychem, odlévala v minulosti některé zvony či zvonkohry určené pro kostely zasvěcené sv. Josefovi (Dolní Dvůr na Trutnovsku, Palonín) nebo přímo nesly jméno světce (Nehvizdy). A jelikož se jedná o patrona dobré smrti, v mnoha případech se tak nazývají především menší zvony, tzv. umíráčky. Ale náš článek by měl končit optimisticky, nejlépe opět vzpomínkou na dětství. Což si takhle připomenout dvě říkadla od Josefa Lady! Určitě je znáte nazpaměť.

Josefe, Josefe,
koza běhá po lese!
Josef za ní s tlustou holí,
koza křičí, že to bolí.

Pepíku, Pepíku,
copak dělá babka?
Sedí doma za pecí
a strouhá si jabka.

ORNIS aneb jak šel čas....

Stavba nové budovy, kde bude umístěn především celý depozitář a v přízemí multifunkční místnost (pro výuku, výstavy, schůze...), byla zahájena v říjnu 2020. Začátek roku 2022 bude znamenat akci kulový blesk, kdy se musí celá stávající budova ORNIS včetně depozitáře (definitivně) a všeho vybavení i knihovny (dočasně) přestěhovat do nové budovy, aby uvolnili stávající budovu ke generální opravě a instalaci zcela nové expozice „Ptáci Česka“. Čekají nás to ale časy

*Stromy ještě stojí, hlavní vchod ještě funguje ...
Říjen 2020.*

*První stavební rýha.
Listopad 2020.*

*Usazení septikových nádrží.
Prosinec 2020.*

*Nejvyšší čas na generální přestavbu budovy
ORNIS - stav vodovodních trubek.
Leden 2021.*

*Betonáž nosných zdí.
Únor 2021.*

*Dokončování základových desek a armatury
nosných sloupů. Březen 2021.*

*Betonáž výtahové šachty a nosných sloupů.
Duben 2021.*

*Montáž složité armatury podlah 1. patra.
Květen 2021.*

*Stojky již podpírají tuny železa a betonu podlah
1. nadzemního patra. Červen 2021.*

*Napojování 1. patra na stávající budovu ORNIS.
Červenec 2021.*

*Složitá armatura střešky nové budovy.
Srpen 2021.*

*Pomalu se již rýsuje celkový tvar nové budovy.
Září 2021.*

*Stavba pokračuje přípravou střešní plochy.
Říjen 2021.*

*Dokončování pláště nové budovy.
Zatímco na staré budově už probíhá příprava
na stěhování knihovny.
Listopad 2021.*

*Prosinec 2021 - většina prací již probíhá
uvnitř nové budovy.*

Josef Chytil

Ztracený a znovunalezený snubní prsten

V srpnu 2021 byla na katastru obce Sušice u Přerova prováděna preventivní detektorová prospekce, již se účastnil archeolog a spolupracovníci Muzea Komenského v Přerově. Akce proběhla na základě dlouhodobé spolupráce s obcí Sušice za laskavého svolení majitele pozemku pana Ladislava Holešinského. Během preventivní prospekce zaměřené především na záchranu kovových předmětů vztahujících se k pravěkému až novověkému osídlení katastru obce byl objeven zlatý prsten.

Zdeněk Schenk

Nalezený snubní prsten má hladký a lesklý povrch. Jde o kruhový šperk o průměru 24-25 mm váží 2,57 g. Šířka je 3 mm. Na vnitřní straně prstenu jsou patrné vyryté iniciály B. V. a datum 19 - 5./IX - 39. Na vnitřní straně jsou dále patrné tři puncovní značky.

Archeolog Muzea Komenského v Přerově se obrátil na vedení obce Sušice s prosbou o pomoc s identifikací. V zápisech obecního kronikáře Bohumila Matušíka byly dohledány údaje ke konkrétnímu datu 5. září 1939.

V ten den vstoupili do svazku manželského pan Ladislav Petráš, Radslavice č. 62, syn Ladislava Petráše a Marie, rozené Dostalíkové. Zápis uvádí, že ženichovi bylo v den sňatku 27 let a 3 měsíce. Jeho manželkou se stala Blažena Vaculíková z obce Sušiče č. 24. Byla dcerou Evžena Vaculíka a Albíny, rozené Tihelkové. Nevěstě bylo v den sňatku 19 let a 6 měsíců. Právě iniciály jména nevěsty korespondují s údaji vyrytými na prstenu.

Za jakých okolností byl prsten ztracen nevíme, ale pozemky, na kterých byl nalezen, patřily rodině ženicha, jenž patrně prsten ztratil při obdělávání půdy. Poté se prsten desítky let pohyboval v ornici, aby byl v roce 2021 znovunalezen terénním archeologem Muzea Komenského v Přerově. Předmět má především sym-

bolickou hodnotu spojenou s rodem, ze kterého pochází.

Díky navážené spolupráci s obcí se podařilo nejen nalézt před mnoha lety ztracený prsten, ale rovněž rozluštit údaje vyryté na prstenu, ztotožnit je s konkrétním člověkem a vrátit cennou relikvii potomkům původního „pána prstenu“, kteří laskavě umožnili provést na svém pozemku archeologický průzkum. Kruh se tímto symbolicky uzavírá - téměř detektivní práce slavila úspěch.

Blažena a Ladislav Petrášovi

Stanice Moravského ornitologického spolku

Zatímco se v prostorách ornitologické stanice utěšeně roste nová budova, která nabídne ORNISu moderní prostory najdeme si trošku času pro ohlédnutí se za historií. první budovy Moravského ornitologického spolku.

Petr Sehnálek

V neděli 4. prosince 1932 se uskutečnila v Přerově ustavující schůze Moravského ornitologického spolku. Cílem organizace, (předsedou byl učitel František Ginter), bylo zejména zabránění dosavadního stálého ubývání ptactva v Přerově a dále vybudování ornitologické stanice a studijních sbírek. Sbírkový, tvořený vycpaninami zejména hlavních druhů domácího ptactva, různými druhy hnízd či ptačími vejci se utěšeně rozšiřovaly, a tak byly již v půli 30. let instalovány v jedné z místností Žerotínova zámku a zpřístupněny v rámci muzea veřejnosti. Na vlastní objekt si však přerovští ornitologové museli ovšem ještě pár let počkat. Základy stanice se začaly na původně farských pozemcích u Michalova kopat 10. června roku 1937. Stavbu dle projektu komisaře okresního úřadu Heřmana Freisinga realizovala firma místního stavitele Františka Volfa, již se podařilo hrubou stavbu dokončit ještě do začátku zimy. Vzhledem k tomu, že se objekt nacházel až za městem mimo využitelné komunikace byla na jaře 1938 stávající cesta upravena tak, aby nadále byla stanice dostupná i motorovým vozidlům. Budova výzkumné a pozorovací stanice Moravského ornitologického spolku přišla na 94 tisíc tehdejších korun, získaných z části subvencemi okresního výboru, Městské spořitelny, okrašlovacího spolku a zbytkem dary od členů či sbírkou mezi občany a dokonce i směnkou krytou soukromým majetkem představenstva spolku. Stanice byla zprovozněna v srpnu 1938. Plánovalo se slavnostní otevření u příležitosti blížícího se 20. výročí vzniku republiky či poz-

ději k 60. výročí vzniku Okrašlovacího spolku v Přerově v dubnu 1939. Vlivem okupace však k tomuto již nedošlo. Podobu objektu ze strany blíže k městu zachytil v roce 1942 svým fotoaparátem Jindřich Poštulka. Ve voliérách bylo chováno několik druhů ptactva. Uvnitř stanice bylo místo pro kancelář fungující také jako knihovna a velký muzejní sál s deseti velkými vitrínami, kde se konečně zabydlela rozsáhlá muzejní studijní sbírka vycpaného ptactva.

20. listopadu 1944 se při náletu amerických bombardérů na Optikotechnu sneslo na město a jeho okolí celkem 95 bomb. Šestnáct z nich dopadlo také v blízkosti stanice. Škoda za 142 000 korun vznikla zničením střechy, rozbitím okenních tabulí i rámu, zdemolováním voliér a zabitím či ulétnutím části chovaného ptactva. Zcela zničeno bylo i oddělení hnízd a vajec a za své vzala i třetina ptačích preparátů. Naštěstí se však škody vyhnuly knihovně. Náprava následků náletů byla zjednána svépomocnou akcí, díky níž se podařilo dokončit nejdůležitější opravy ještě do konce války. Na podzim roku 1946 byl do stanice konečně zaveden i vodovod. V letech 1952 až 1953 byly provedeny ještě poslední práce, stanice doplněna a opět zpřístupněna.

Koncem 70. let byla budova zbořena a na jejím místě počátkem 80. let postavena budova současná. A i ta se konečně po více než čtyřiceti letech dočkává modernizace.

Blažena a Ladislav Petrášovi

KALENDÁRIUM

neboli

CO VÁS MŮŽE ZAJÍMAT...

15. 1. Mezinárodní sčítání vodního ptactva – Tlumačov, Kvasice, Hulín. Spolu se sčitateli můžete vidět zajímavé zimní hosty z ptačí říše na Kvasické pískovně, v okolí řek Moravy a Rusavy, na Záhlnických rybnících a na Hulínské pískovně. Sraz na vlakovém nádraží v Tlumačově v 8.15, ukončení asi v 16 hodin v Hulíně. Délka trasy 15 km. Průvodce Martin Vymazal.

19. 1. Tvořivé středky v muzeu: sněžítka a vločky. Tvořivá dílna s nevšedními výtvarnými technikami – vyrobte si vlastní kouzelné sněžítka. Od 15 do 17 hodin, přerovský zámek (Horní náměstí 1, Přerov). Vstupné 20 Kč.

21. 1. Ukončení příjmu výtvarných prací do soutěže pro děti na téma „Ovoce plné vitamínů“.

22. 1. Návštěva u přerovských bobrů. Výprava za zimujícími bobry na malé Laguně. Odchod v 9.00 hodin od budovy ORNIS. Vstupné 20 Kč.

3. 2. od 9.00 Ovoce plné vitamínů. Výstava prací dětí z každoroční výtvarné soutěže, kterou pořádá Ekoporadna ORNIS ve spolupráci s Územním sdružením Přerov Českého zahrádkářského svazu, tentokrát na téma „Ovoce plné vitamínů“. Výloha galerie Pasáž.

5. 2. Krmit či nekrmit? Pracovníci ORNIS vás zvou na ornitologickou exkurzi do přerovské loděnice a lagun. Sraz v 9.30 u přerovské Sokolovny. Vstupné zdarma.

11.–12. 2. Jarní SWAP. Výměnný bazar jarního oblečení - pátek od 17 do 19 hod, sobota od 9 do 12 hodin. Přijímáme pouze oblečení ne starší 5 let či nadčasové, čisté, neobnošené. Podrobnosti o akci budou upřesněny na www.ornis.cz.

16. 2. Tvořivé středky v muzeu: sněženky a bledule. Tvořivá dílna pro celou rodinu - budeme vyrábět první jarní květiny z plsti a dalších materiálů. Od 15 do 17 hodin, přerovský zámek (Horní náměstí 1, Přerov). Vstupné 20 Kč.

17. 2. od 17.00 Valašsko z letu. Cestovatelská přednáška – příroda a zajímavosti Valašska pohledem ptáků a objektivem Jana Husáka. Korvinský dům, vstupné 20 Kč

1. 3. Čtvero ročních období – JARO. Začátek výstavy výběru školních obrazů ze sbírek Muzea Komenského v Přerově, tentokrát na téma JARO. Chodba v 2. patře přerovského zámku (Horní náměstí 1). Vstupné 20/10 Kč.

3. 3. Soví noc. Povídání o sovách České republiky, ukázky živých sov ze záchrané stanice, včetně „sovího houkání“. Bližší info www.ornis.cz nebo FB ORNIS. Jednotné vstupné 30 Kč.

15. 3. Až se jaro zeptá – výroba ptačích budek. Výroba ptačích budek pro rodiny s dětmi. Od 15 do 17 hodin v prostorách Muzea Komenského v Přerově (Horní náměstí 1, Přerov), vstupné 20 Kč/osoba + 100 Kč za stavebnici budky.

16.–18. 3. Tvoříme v muzeu: Nový svět v obrazech. Výtvarná dílna pro děti i širokou veřejnost – společná tvorba děl na téma „Nový svět v obrazech“. Vzniklá díla budou vystavena na jedné z přerovských autobusových zastávek jako připomínka 430. výročí narození J. A. Komenského. Vstupné zdarma, výtvarný materiál bude připraven na místě. Podrobnosti o akci najdete na webových stránkách muzea: www.prerovmuzeum.cz

24. 3. od 17.00 Vernisáž u příležitosti 430. výročí narození J. A. Komenského. Společná vernisáž výstav J. A. Komenského kartografem (výstava map) a Cesty světla – Dílo J. A. Komenského očima mladých (tvorba žáků ZUŠ B. Kozánka). Slavnostní zámecká síně města Přerova (Horní náměstí 1, Přerov). Vstupné zdarma.

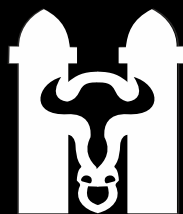
Změna programu vyhrazena.
Máte-li zájem dostávat nejen zpravodaj, ale i veškeré pozvánky na akce muzea elektronicky, požádejte si na info@prerovmuzeum.cz o zařazení vaší emailové adresy do adresáře.
Takto vám již nic neutěče!

Nejaktuálnější informace získáte na webových stránkách muzea www.prerovmuzeum.cz www.ornis.cz www.helfstyn.cz a také na Facebooku či Instagramu.

KULTURA PŘEROVA

leden–březen
2022

Milí čtenáři,

opět jsme se ocitli v novém roce a opět si můžeme být jisti, že nás čeká jednoduchý rok. Co však můžeme udělat vždy, je snažit si následující dny a měsíce maximálně zpříjemnit - každý podle svých zájmů a potřeb.

Byla bych velmi ráda, kdyby k onomu zpříjemňování přispíval i tento časopis a moc bych si přála, abyste v něm vždy našli něco, co vás potěší, pobaví a případně i poučí.

Stejně jako v předchozích letech, i nyní je zde připraven prostor pro realizátory kulturních, společenských i sportovních akcí stejně jako pro provozovatele místních obchodů, firem a podniků. Budete-li mít potřebu podělit se se spoluobčany města o informace o vámi připravovaných aktivitách, neváhejte se na mě obrátit - ráda je v tomto zpravodaji bezplatně zveřejním. Kultura Přerova vznikla jako příloha Zpravodaje Muzea Komenského v Přerově s cílem podpořit propagaci místních aktivit, tak věřím, že se nám společně v letošním roce podaří dosáhnout větší pestrosti.

Po celou dobu trvání provází Kulturu Přerova historická fotopříloha, která patří, dle ohlasu čtenářů, mezi oblíbené části zpravodaje. Proto jsem se rozhodla doplnit číslo o další pravidelnou rubriku nazvanou „Psalo se před sto lety“, kde se s vámi podělím o zprávy, jenž vycházely sto let zpátky v regionálním tisku, konkrétně Obzoru. Možná se vám po jejich přečtení bude, stejně jako mě, zdát, že jste něco podobného již někde viděli nebo slyšeli a zjistíte, že je to dle charakteru příspěvku, zlehka řečeno, takový historický Facebook - jen bez možnosti komentářů či lajků. A možná si také uvědomíte, že se zase až tak moc nezměnilo.

A tak nyní už zbývá jen popřát do nadcházejícího roku nejen hodně zdraví, štěstí a pohody, ale také více trpělivosti, tolerance a vzájemné úcty.

Ať se nám všem daří.

Kristína Sehnálková

Jan Hovora

Zapomenutý malíř Moravské brány?

V průběhu února a března budete moci ve Výstavní síni Pasáž shlédnout ojedinělou výstavu méně známého regionálního malíře Jana Hovory z Lipníka nad Bečvou. Poprvé budou vystavena díla tohoto talentovaného umělce ve větším počtu a to nejen díky jeho rodině, ale i díky dalším soukromým sběratelům.

Malíř Jan Hovora se narodil 30. ledna 1900 v Lipníku nad Bečvou ve velmi chudé dělnické rodině.

Vyučil se původně u p. Malíka malířem pokojů a natěračem. Lásku k barvám a vrozené nadání ho postupně přivedlo k umělecké činnosti. Začal malovat obrazy, většinou olejomalby, později akvarely, lepty, dřevoryty. V roce 1928 vystavoval svá díla v Brně, kde se stal členem Syndikátu výtvarných umělců spolku „Aleš“. Trvale se také zapsal jako dovedný restaurátor starých fresek. Tuto jeho práci můžeme dnes vidět v interiéru kostela v Mošnově u Příbora a ve Svratce na Vysočině. Těsně po skončení druhé světové války restauroval interiéry zámku v Kroměříži. Také lipenskou radnici nad vedlejším venkovním vchodem zdobí jeho sgrafito - přemyslovský znak města Lipníka nad Bečvou.

Po válce vystavoval své obrazy v Ostravě, kde kritika v denním tisku zvlášť ocenila díla s dělnic-

kou tematikou (např. obraz „Asfaltěři“), což bylo na tehdejší dobu neobvyklé.

Jan Hovora byl povahy citlivé, uzavřené a neobyčejně skromné. Se svým uměním se nikdy nechlubil. Jako lipenský rodák si zamiloval své město a jeho krásné okolí. Proto tolik obrazů věnoval zdejším starým zákoutím, uličkám osvětleným plynovými lampami, středověkým hradebním baštám a pod. Z okolí Lipníka rád maloval Helfštýn, partie u řeky Bečvy, melancholická zátisí Staré Bečvy a jeho zamilovaným místem byl Splav.

Drobné kulturně historické objekty, jako kapličky, různé cenné sochy zvěčnil v sérii krásných dřevorytů. Mezi jeho pozdější práce počítáme asi deset obrazů z Vysokých Tater.

Celé jeho dílo se odhaduje asi na sto obrazů. Malíř Jan Hovora zemřel 31. května 1956. (mj)

Hvězdárna Přerov představuje: Rok 2022 z pohledu pozorování astronomický úkazů

Letošní rok nám nabízí na obloze mnoho atraktivních úkazů, které v případě dobrého počasí určitě potěší nás, pozorovatele, a návštěvníky hvězdárny Přerov. Budou to částečná zatmění Měsíce a superúplňky, meteoritické roje, planety. V říjnu dokonce i zatmění Slunce, pro nás však jen částečné.

Leden

Večer vychází Jupiter a Saturn. Objeví se také Merkur. 13. ledna bude na obloze vidět konjunkce Saturnu a Merkura. Ráno září Venuše a Mars.

Únor

Večer na obloze Jupiter; Saturn a Merkur mají horší pozorovací podmínky. Ráno viditelní Venuše s Marsem. Spolu pak 16. února vytvoří v 6.00 těsné přiblížení.

Březen

Ranní obloha: Venuše a Mars, k nim připutuje Saturn. Dále tato trojice planet vytvoří spolu s Měsícem 28. března krásné nebeské divadlo.

Duben

V tomto měsíci bude nejlepší viditelnost Merkura na večerní obloze. Ráno čtyři planety a meteoritický roj Lyrid. Planety Mars, Saturn, Venuše a Jupiter vytvoří 5. dubna další panorama na obloze. 27. dubna dojde k přiblížení Venuše a Merkura.

Květen

Opět planety viditelné i očima. A těšit se můžeme také na zatmění Měsíce či meteoritický roj Akvarid. 2. května čekaeme setkání Plejád, Merkura, Měsíce a Aldebarána. Další podobné setkání se odehraje 25.–27. května, kdy se potkají Měsíc s Venuší. 16. května proběhne v ranních hodinách částečné zatmění Měsíce.

Červen

14. června nastane superúplněk. Planety, kromě Saturna, budou viditelné na ranní obloze.

Červenec

Viditelnost planet se zlepšuje a 13. července tu máme opět superúplněk a několikero konjunkcí planet s Měsícem. Bude to 21. července Mars, Uran a Měsíc a 22. července Mars a Měsíc.

Srpen

Dny od 12. do 13. srpna budou tradičně ve znamení meteorického roje Perseid. Čekáme krásný jasný Saturn - v této době nám bude nejbližší. 19. srpna tu máme opět nebeské divadlo v podobě setkání planet Marsu, Uranu s otevřenou hvězdokupou Plejádami a Měsícem.

Září

Večer viditelné planety Mars a Saturn, ráno Venuše. Jupiter bude 26. září nejbližší Zemi. 14. srpna čekáme zákryt planety Uran Měsícem.

Listopad

Opět viditelné planety, ale také se nám s časnějším soumrakem bude lépe pozorovat i hvězdná obloha s mlhovinami, galaxiemi a nespočtem dalších objektů nekonečného vesmíru.

Prosinec

Opět planety a 1. prosince je nám nejbližší Mars a tak by

podmínky pro jeho pozorování mohly být velmi dobré. 8. prosince se ukáže krásný zákryt Marsu Měsícem.

Toto je jen malá ochutnávka, toho co můžeme na naší obloze v roce 2022 spatřit. Vesmír okolo nás není ale jen o planetách, které jsou nám nejbližší, ale také o miliardách hvězd a mezi nimi hvězdokupy, galaxie, mlhoviny... Ty se nám nad hlavou mění v průběhu celého roku. Každý den můžeme vidět jiné nebeské divadlo.

Pozorování pro veřejnost pořádá hvězdárna vždy ve čtvrtky, po setmění a za jasné oblohy. Pokud bude v pořádku sluneční dalekohled, bude možno vidět i naši nejbližší hvězdu, Slunce tak, jak ji většina lidí nezná... V noci nám zatím stále slouží 11palcový dalekohled na poháněné montáži, který přesně vyhledává námi zadané objekty. Naučíme se pozorovat oblohu přes dalekohled i očima. Pokusíme se najít nejznámější souhvězdí a objekty v nich.

Rád vám zodpovím otázky nejen o astronomii, ale i o kosmonautice. A když budeme mít štěstí, zamáváme kosmonautům, kteří nám prolétnou nad hlavami na mezinárodní kosmické stanici ISS.

Těším se na setkávání pod nezamračenou oblohou.

Milan Hlobil

Mimo obvyklou otevírací dobu proběhnou pozorování i při vybraných výjimečných úkazech, o nichž budeme s předstihem informovat. Návštěvu hvězdárny pro vícečlenné skupiny je možné domluvit na kontaktech, které najdete na webu hvězdárny www.lvezdarna-prerov.cz nebo v kontaktech na stránkách www.kis-prerov.cz.

Po stopách Čechů ve světě

Martin Nekola, historik a politolog, pracoval ve státní správě i soukromém sektoru, ale stále ho to silně táhlo k moderním dějinám – především pak k těm kapitolám, které jsou doposud málo prozkoumané. Výsledkem jeho bádání jsou odborné publikace, nespočet článků nebo projekt Czechoslovak Talks, který se věnuje zajímavým životním příběhům našich krajanů různě po světě. A právě na ty bude zaměřena také jeho přednáška v Městské knihovně v Přerově, na níž se posluchači budou moci dozvědět mj. třeba to, kdo zakládal první operu na Novém Zélandu nebo nejslavnější lyžařské letovisko v Austrálii, kdo v Peru koupil archeologicky cenný pozemek nebo kdo po 40 let držel rekord nejdéle sloužícího člena amerického Kongresu. Akce se uskuteční ve středu 19. ledna 2022 v hlavní budově knihovny na Žerotínově nám. 36. Vzhledem k omezené kapacitě je nutné přihlášení předem.

Pravda je omamná květina aneb To nejlepší od Vladimíra Merty

Klub Dlažka pořádá v sále Klubu Teplo 27. ledna 2022 od 19.30 koncert tria Merta–Hrubý–Fencl.

Nestor českého písničkářství Vladimír Merta, špičkový folkrockový houslista Honza Hrubý a klavírista a kytarista Ondřej Fencl se představí přerovskému publiku v rámci svého koncertního turné. Nápad společného koncertování byl v podstatě dílem náhody, respektive omylu. „Ondřej napsal email, že by mi rád poslal desku jeho kapely Hromosvod. Já si ho s někým spltl a odpověděl jsem: přijď večer do Kaštanu, mám tam koncert, přidej se,“ vzpomíná Merta na impuls z roku 2011. „Hráli jsme bez zkoušení celou hodinu. To se může stát leda tak Dylanovi. Nebo mně.“ Publikem (i hráči) nadšené přijaté vystoupení se stalo základem pro jejich další spolupráci. V roce 2014 se k nim spontánně přidal houslista Jan Hrubý.

Přijďte se přesvědčit, že je vaše paměť stále funkční!

Věděli jste, že je lidský mozek na vrcholu své výkonnosti mezi 16. a 23. rokem života a že pokud se dostatečně netrénuje, tak podobně jako svaly ochabuje?

Budování rezervní mozkové kapacity v mladém věku nás proto může zachránit před zhoubnými vlivy závažných onemocnění ve stáří (Alzheimerova choroba, Parkinsonova choroba, mozkové příhody). Naučte se tedy se svou pamětí vhodně pracovat! Díky užitečným, ale zároveň velmi snadným mnemotechnikám nejenže rozvíjíme paměť, ale také kreativitu a schopnost soustředit se. Nevíte, jak na to? V Městské knihovně v Přerově vám nabízíme možnost absolvovat kurzy trénování paměti pod vedením certifikované lektorky Jitky Krásné. Na kurzu si procvičíte všechny druhy paměti pomocí zábavných cvičení a stolních her, dozvíte se spoustu nového, pobavíte se a setkáte se s lidmi s podobnými zájmy! A věřte, že váš mozek vám poděkuje!

Městská knihovna v Přerově, přílopková organizace MKK

"Přesvědčte se, že je vaše paměť stále funkční!"

TERMIN A ČAS KONÁNÍ
27. 1. - 3. 3. 2022/čt
9.00 - 10.30 hod. nebo
16.30 - 18.00 hod.

KURZY TRÉNOVÁNÍ PAMĚTI
s lektorkou Jitkou Krásnou

MÍSTO KONÁNÍ
ucebna/Žerotínovo nám. 36

CENA KURZU
500 Kč/6 lekcí/účastník

PŘIHLÁSKY
v knihovně/581 334 069/
sluzby@knihovnaprerov.cz

Žerotínovo nám. 36/581 334 069, 581 334 060, 724 534 108/E-mail:sluzby@knihovnaprerov.cz/www.knihovnaprerov.cz

Kino nastartovalo do nového roku premiérami

Kino Hvězda vstoupilo do nového roku s řadou premiér. Z těch českých se mohou návštěvníci těšit na romantickou komedii **Srdce na dlani** v hlavních rolích s Vladimírem a Boleslavem Polívkou, Eliškou Balzerovou či Matoušem Rumlem. Ze zahraničních titulů na plátna českých kin zamířili odložení **Krotitelé duchů: Odkaz**, v lednové nabídce najdete také nový **Vřískot, Velkého červeného psa Clifforda** nebo životopisné drama **Spencer** o princezně Dianě. 17. ledna se můžete těšit na outdoorový **Snow film fest**, který jsme kvůli technickým problémům v prosinci 2021 neuvledli.

Únor nabídne příběh sympatického obra českého fotbalu v dokumentu režiséra Petra Větrovského **Jan Koller: Příběh obyčejného kluka**. Přerovské kino dále nabídne sci-fi velkořím **Monofall** o zásahu asteroidu, který změní oběžnou dráhu Měsíce a ten se řítí přímo na Zemi. K prokleté zlaté sošce ze Zlatého města v El Doradu diváky zavede americký dobrodružný film **Uncharted**. Další dobrodružství Hercula Poirota z pera Agathy Christie zase ukazuje snímek **Smrt na Nilu**. 12. února se mohou zejména děti těšit na druhé pokračování oblíbené pohádky **Tajemství staré bambitky**, kterou naše kino nabídne v únoru ještě několikrát. Z českých filmů jmenujme **Mimořádnou událost** od režiséra Vlastníku Jiřího Havelky, historické drama z Krkonoš před první světovou válkou **Poslední závod** – v hlavních rolích s Kryštofem Hádkem, Oldřichem Kaiserem a Vlad. Javorským. Zasmát se můžete například u česko slovenské komedie **V létě ti řeknu**, mapující životy bývalých spolužáků ze střední školy. Na svátek všech zamilovaných

14. února se mohou nejen zamilovaní těšit na tematické občerstvení v Kabině Hvězda a projekce romantických snímků **Srdce na dlani** a **Vem si mě** (s Jeniffer Lopez a Owenem Wilsonem). Takže určitě neváhejte, a přijďte s drahou polovičkou strávit tento čas k nám. S romantikou začínáme už o předvalentýnském vikendu.

Březen v kině potěší příznivce historického panství Downton, které přichází s novým filmem nazvaným **Panství Downton: Nová éra**. Sandra Bullock, Channing Tatum, Brad Pitt a Daniel Radcliffe se střetnou v romantické dobrodružné komedii **Ztracené město** a děti můžete do kina usadit na druhé pokračování **Ježka Sonica** a komedie **Příšerákovi**. Poslední březnový den bude patřit odložené premiéře českého filmu **Známí neznámí** - hořkosladká komedie o partě českých a slovenských přátel, kteří se sejdou v pražském bytě, aby oslavili příchod Nového roku... a dají si mobility na stůl a sdílejí si veřejně jejich obsahy.

Na 1.května pak zpřístupňujeme poprvé v letošním roce protiatomový kryt a jeho technické zá-

zemí, a vstupenky na prohlídku i na doprovodný dokument **Do krytů, Přerove!** si můžete na stránkách kina www.kinohvezdaprerov.cz zakoupit už nyní. Stejně jako dárkové karty nebo naše originální propagační předměty, které jsou k dostání na pokladně kina.

Před filmem, po něm, se můžete občerstvit v naší kavárně Kabinet Hvězda, která jako jediná v Přerově nabízí filmové drinky, které usrkávali vaši oblíbení hrdinové například v Pulp Fiction, Někdo to rád horké nebo vám namícháme (a neprotřepeme) slavné Martini Jamese Bonda. Pokladna kina otevírá vždy půl hodiny před začátky prvních filmových představení a Kabinet Hvězda v 15.30. Vstupenky můžete nakupovat také online na našem webu, avšak pozor při 3D projekcích, pokud nemáte brýle z minula, musíte si je osobně pořídit na naší pokladně.

Tak těšíme se na vás v novém roce a v nové sezóně!

BcA. Svatava Měrková,
vedoucí kina Hvězda

**Pořádáte v Přerově zajímavé akce?
Začínáte s něčím novým nebo jste naopak tradiční místní firma?
Myslíte si, že se o vás málo ví?
Neváhejte a napište nám! Tyto stránky čekají právě na vás.**

Více informací se dozvíte zasláním e-mailu na adresu sehalkova@prerovmuzeum.cz

KNIHOVNA VÁM NABÍZÍ

10. 1. – 14. 1. Prodej vyřazených knih a časopisů, suterén MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, denně, kromě středy, od 8.00 do 17.00.

13. 1. Mozek miluje příběhy. Přednáška Jitky Krásné o tréninku paměti, učebna MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 17.00.

19. 1. Po stopách Čechů ve světě. Přednáška Martina Nekoly, učebna MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 17.00.

24. 1. – 21. 2. Portrét tužkou. Výtvarný kurz kresby, učebna MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 16.00 do 18.00.

26. 1. Guatemala. Cestovatelská beseda s Lenkou a Václavem Špilárovými, Ministerstvo zemědělství ČR v Přerově, Wurmova 2, od 17.00.

27. 1. – 3. 3. Kurzy trénování paměti, učebna MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, každý čtvrtek od 9.00 do 10.30 nebo od 16.30 do 18.00.

1. – 28. 2. Hurá do kostýmu aneb Proměň se ve svého oblíbeného hrdinu – fotosoutěž pro děti o tři deskové hry.

1. 2. Tvořivá dílna – provázkové srdíčko, půjčovna pro děti, Palackého 1, od 12.00 do 17.00 hod.

15. 2. a 22. 2. kurz Grafika snadno a rychle. Dvě lekce kurzu pro začínající s grafickým programem Canva, učebna MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 16.00 do 18.00.

23. 2. Černobyl: spící peklo. Cestovatelská beseda s Tomášem Kubešem, Ministerstvo zemědělství ČR v Přerově, Wurmova 2, od 17.00.

9. 3. Autorské čtení a beseda se spisovatelkou Dankou Šárkovou, učebna MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 17.00.

24. 3. Helfštýn – přednáška Jana Laura, učebna MK v Přerově, Žerotínovo nám. 36, od 17.00.

S Tomášem Kubešem do spícího pekla – Černobylu!

Psal se 26. duben 1986 a v černobylské elektrárně na Ukrajině došlo v časných ranních hodinách k obrovské tragédii, která zasáhla celý svět. Těžký radioaktivní mrak, který se do atmosféry uvolnil po požáru a sérii explozí, se rozšířil po celé severní polokouli. S následky této hrůzný jaderné havárie se lidstvo potýká dodnes a ještě dlouhé tisíce let bude. S fotografem, novinářem a vášnivým cestovatelem Tomášem Kubešem, který objektivem rád zachycuje vše, co již dlouho v původní podobě existovat nebude, se nyní na místo katastrofy můžete vypravit. Dozvíte se, jak to vše proběhlo a co se stalo bezprostředně po výbuchu, i jak to vypadá dnes v za-

kázané zóně. Uslyšíte příběhy lidí, kteří neměli žít, nebo těch, kteří si na sklonku života vybrali zapovězený kout země za svůj domov. Do města duchů Pripjat a blízkého okolí zve Městská knihovna v Přerově všechny zájemce ve středu 23. února 2022 od 17.00 v sále Ministerstva zemědělství ČR v Přerově na Wurmově 2.

MICHAL PAVLÍČEK A TRIO NA TURNÉ „POŠLI TO DÁL“

2. března 2022 vystoupí od 19.30 v sále Klubu Teplo Michal Pavlíček a Trio v rámci svého turné „Pošli to dál“.

Michal Pavlíček, špičkový kytarista, autor rockových opusů stejně jako melodických balad, skladatel symfonické a scénické hudby se zcela původním rukopisem a vyhledávaný producent i mentor mladých hudebníků, je široce respektovaný individualitou, což konečně dokumentuje i řada vítězství a ocenění v odborných ankétách. Jeho Trio se skvělým klávesistou a skladatelem Michalem Nejtkem (AGON, Face Of The Bass, David Koller Band...), vynikajícím baskytaristou Martinem Ivanem (Aneta Langerová, Lešek Semelka SLS, Kamil Stříhávka a Leaders, M.Imrich Tango, Krucipišk, B.S.P., Precedens, Mother's Funkers, RockOpera Praha, muzikál Králové Avalonu...) a představitel mladé české (nejen) rockové generace bubeníků Michal Daněk (Votchi, Keep Flexi, Dekolt, Friday's Gang), je prvotřídní instrumentální seskupení pro opravdové hudební gurmány. Jako host s Pavlíčkem a Triem v Přerově vystoupí také mladá talentovaná zpěvačka Milly Honsová.

Bude letos masopust?

Zatím veškeré přípravy nasvědčují tomu, že po roční, koronavirovou pandemií vynucené přestávce se letos v Přerově dočkáme tradičního masopustního průvodu. Masopustní veselí u nás vypukne v sobotu 26. února 2022 v 9.00 před radnicí, tak jak je dobrým zvykem, předáním práva z rukou pana primátora hlavnímu stárkovi. Následně již nic nebrání tomu, aby se průvod tradičních masek a novodobých masek vydal na obchůzku městem. Trasa je naplánována od radnice na faru u sv. Vavřínce a dále pak ulicemi Jiráskovou a Wilsonovou přes náměstí TGM do Pivovarské a na Horní náměstí na nádvoří přerovského zámku. Průvod svou obchůzku zakončí u restaurace Katovna.

Držte si navzájem palce, aby přípravy a těšení na masopust již letos nebyly pokazeny neustupující pandemií či nemocemi muzikantů, protože bez muziky by byl průvod docela smutný. A aby byl opravdu barevný, k tomu je potřeba masek. A čím více, tím lépe. Proto již nyní můžete přemýšlet, jaký tradiční či originální převlek pro letošek zvolíte. Času je stále dostatek!

Zpravodaj Muzea Komenského v Přerově
s přílohou Kultura Přerova
má pro vás
vždy v dostatečném množství

MĚSTSKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM

Zajížděje činnost
spojenou s turistickým ruchem
v Přerově a regionu

PROVOZNÍ DOBA

pondělí–pátek: 8.00–17.00
sobota (1.4.–31.10.): 8.00–12.00
sobota (1.11.–31.3.): zavřeno

Jeff McErlain Band

Středa 16. března 2022 bude od 20.00 patřit koncertu skvělého Jeffa McErlaina, bluesrockového kytaristy usazeného v Brooklyn, dlouhodobě spolupracujícího s předním bluesovým a rockovým kytaristou Robbenem Fordem, pětkrát nominovaným na cenu Grammy. Jeff McErlain v Přerově vystoupí se svou kapelou ve složení Walter Fischbacher (klávesy), Cliff Schmitt (baskytara), Ulf Sticker (bicí).

Jiří Stivín v Přerově

29. března 2022 si od 19.00 můžete v sále Městského domu, v rámci cyklu Setkání žánrů, vychutnat koncert Jiřího Stivína & Beladona Quartet Classic Meets Jazz. Legendární multiinstrumentalista obklopen čtyřmi půvabnými dámami představí barokní a klasicistní virtuózní skladby a nebude chybět ani oblíbený jazz, jakožto i Stivínova autorská tvorba.

CO BYSTE ŘEKLI SVATBĚ BEZ OBŘADU?

3. března 2022 odehraje Divadelní společnost Háta v Městském domě v Přerově skvělou francouzskou situáční komedii Svatba bez obřadů s vynikajícím hereckým obsazením v čele s Pavlem Nečasem, Betkou Staňkovou a Adelou Gondíkovou.

Bez obřadu se můžete dát zpopelnit, ale ne se vdát. To si myslel leckterý z aktérů brilantní francouzské situáční komedie, než vstoupil do hry mladý, sympatický a nad poměry vyřečný pojišťovací agent, než ocestoval razantní a trochu nervózní milionář Leonard se svou půvabnou éterickou manželkou za obchodem do Paříže, než se jejich jediný pravý syn vrátil z brazilských pralesů a především: než zůstaly rodinné akcie v rukou manželky a rodinné sídlo v rukou dcery.

Když tento výčet znásobíme jedním odmítaným nápadníkem

z lepší rodiny a vydělíme jedním domnělým sňatkem, výsledkem je řízný komediální zmatek plný omylů a neviných léček, lehkosti a nonšalantní elegance ve vtipných dialozích a v bláznivých, originálně vypointovaných situacích. To vše ve výsostně francouzském stylu. Průšvih střídá průšvih, pohroma pohromu v tempu přímo hektickém. A přesto se hra drží v žánru příjemné komedie.

Komedie která byla v roce 1963 zfilmována pod názvem Pouic Pouic s Louis de Funèsem a Mireille Darcovou v hlavních rolích

je již 26. kusem Divadelní společnosti Háta.

Představení začíná v 19.30, vstupenky v ceně 450/420/280 Kč si můžete zakoupit již nyní v předprodeji.

VAŠE PŘÍSPĚVKY, POZVÁNKY
A UPOUČÁVKY MŮŽETE ZASÍLAT
V PRŮBĚHU CELÉHO ROKU
NA ADRESU
sehnalkova@prerovmuzeum.cz
UZÁVĚRKA PŘÍŠTIHO ČÍSLA
NA OBDOBÍ DUBEN–ČERVEN BUDE
15. BŘEZNA 2022.

PSALO SE PŘED STO LETY

Okresní péče o mládež v Přerově pořádala vánoční sbírku, na níž dosud přispěli: Továrna na umělé hnojivo v Přerově Kč 500, p. Rudolf Šefčík, majitel kina v Přerově 100, Firma A. Wolf v Přerově 30 párů punčoch, Rol. akc. cukrovaru Brodka u Přerova 200, Hanácká sladovna v Brodce u Přerova 200, fma Sobol, velkoobchod v Přerově 300, E. Dobrovolný, knihtiskárna v Přerově Kč 10. Dále přispěly na XI. Dětský den Pořádaný Okresní péčí o mládež v Přerově následující: Val. Madera synové Kč 30, pan Sum František, velkoobchod v Přerově 30, pí. Fil. Halamová, velkoobchod v Přerově Kč 30. Okresní péče o mládež v Přerově vzdává jménem sirotků šlechtným dárcům srdečný dík a prosí, by ti, kdož ještě neměli příležitost na jednu z těchto sbírek přispěti, neopomenuli tak učiniti, at čímkoliv.

(Obzor, pátek 6. ledna 1922)

Masopustní veselí zahájeno bylo pestrou redutou Vlasty. Návštěva však nebyla valná. I zde bylo pozorovati následky šetření, které se v dnešní době projevuje na všech stranách.

(Obzor, neděle 15. ledna 1922)

Ku zprávě Československého deníku ze dne 18. t.m. konstatuji, že dodávka kancelářských potřeb nebyla úřadu dosud vůbec zadána. K informaci o cenách je nutno míti vždy více nabídek i od cizích firem, což se dělo i léta předcházející. Dopis od fy Fuchs městské radě nedošel. Tím, doufám, smyšlenost všech tvrzení je slušným lidem zřejma a cíl článku průhledný. V. Tšpon.

(Obzor, pátek 20. ledna 1922)

Starosta hradu dává na vědomost, aby hradní čeled nabrala si slámy u p.t. rytířů Smrděnky ze Šířavy a u Jana Krupa z Hře-

bíkova. Každý at si nabere plné boty a dostaví se určitě 11. února o 8. hod, k rytířským zápasům pod Hrad Slagnburk v Přerově.

(Obzor, neděle 5. února 1922)

Milovník kol. Jos, Hrubý z Henčlova přijel na kole k obchodu Vrba a Pražák, postavil si toto u dveří krámu a vešel dovnitř. Když se pak po chvíli navrátil, kolo mu ujelo a s ním, jak někteří lidé viděli, mladík ve světlém oděvu, ve vysokých botách, s rádnou holí v rukou, maje vzezení řeznického pomocníka. Kolo bylo značky Excelsior a mělo cenu 1000Kč. Pachatel ujížděl Blahoslavovou ulicí. Policie po něm pátrá.

(Obzor, 7. února 1922)

Nemístné šetření. Dobrá známka dnešní doby i hodnoty peněz jeví se všude a hlavně na vstupu vkladů ve spořitelnách. To je k blahobytu občanstva nanejvýš užitečno. Šetří se však také tam, kde to není na prospěch poplatnictva. Máme v roce několik dnů, lépe řečeno nocí, jasně osvětlovaných svitem měsíčním. Na to se hřeší a vypne se v celém městě pouliční osvětlení i hodiny na Městském domě, jediné osvětlení v celém městě, a město podobá se spíše zanedbané vesnici než městu, za které Přerov přece pokládáme. Toto omezení veřejného osvětlení za nocí měsíčních bylo snad, pravím snad, na místě v době války, nedostatků uhlí a v době, kdy městská elektrárna byla silně zatížena. Dnes tomu tak není. Celé město skoro je připnuto na střídavý proud Středomoravské elektrárny a tak nepatrné zatížení, dnes stejně spíše osvětleného města, nemůže padati na váhu. Veškerá snaha a urgencye o zlepšení osvětlování alespoň nejživějších ulic a částí města zůstaly bezvýsledny. Vypnutím veřejného osvětlení v dnešní dobu a při kluzkém náledí je jistě bez-

ohledné. Bylo by záhodné v té věci učiniti nápravu.

(Obzor, sobota 11. února 1922)

Překazený výlet na Čekyňák. Náčelník přerovského Sokola slíbil několika přátelům, že je sveze na Čekyňák, a to tak, že několik saní spojí dohromady, které nechá pak táhnout koněm. Výprava dala se za časného nedělního odpoledne v pohyb, ale špatnou montáží posledních sáněk, které se utrhyly, na Velké Dlážce zdržena. Najednou křik, hluk a splašení koně narazily vší silou a zuřivostí na koně zapražného do sáněk, kterého taky přejely, ostatní ovšem měli štěstí, že byli zadrženi reperaturou. Koně patřily p. Fab. Křičilovi, byly však kočím pana Kleina Jos. Špalkem špatně drženy. Přejetý kůň pana Kleina neutrpěl žádného zjevného poranění, není však vyloučeno, že kůň, který byl zhrěbný, vnitřně neutrpěl. Kromě toho značné porouchany asi troje saňky. Poškození žádají náhradu.

(Obzor, středa 15. února 1922)

Chůva od uhlí. Vdova po žel. zřízenci N., jenž nyní žije ve společné domácnosti s jiným žel. zřízencem, postrkovala před sebou elegantní dětský kočárek, který měla zakrytý pečlivě těžkým vlnákem. Četnicku se zdálo neprodyšné ucpání vozíku nebezpečným pro dítě a proto upozornil paní, aby vlnák z kočárku odsunula, aby se dítě neudusilo. Paní se jaksi zdráhala, když však chtěl četník tak sám učiniti, pokrývku odsunula a pod ní spatřil četník-černé démanty. Ty arci se nemohly zadusiti, ale za to učiněno na paní, která jako pensistka dostává režijní uhlí, jakož i její spolunoclezník je bere a přece ještě krade, trestní oznámení.

(Obzor, středa 25. února 1922)

PSALO SE PŘED STO LETY

Drahé kousnutí. Koncem měsíce září minulého roku navštívil oficiál st. drah p. E. Křemen svou příbuznou pí. Fr. Sklenářovou, vdovu po malíři, k níž po chvilí přišel také železniční hlídač Vinc. Krejčíř, který žádal brutálním způsobem oplacení dluhu. Upomnání způsob a nadávky byly tak ostré, že byl nucen p. Křemen své příbuzné se zastati a rozruženého vetřelce krotiti. Se špatnou se však potázel. Krejčíř ve zlosti ukousl p. Křemenovi špičku prstu i s nehtem na pravé ruce. Záležitost touto zabýval se minulý měsíc krajský soud v Olomouci a odsoudil prstohryzce Krejčíře k jednoměsíčnímu žaláři podmínečně s čekací lhůtou 3 roků, bolestného 2 000 Kč, k úhradě 800 Kč za ztrátu ušlé služební prémie po dobu léčení a 330 Kč soudních útrat.

(Obzor, neděle 5. března 1922)

Klukovina. Přerovské ulice jsou od nějakého času bombardovány výbušnými prskavkami, které obvykle užívají cyklisté na ulici proti dorážejícím psům. Výbuchy způsobené touto kulíčkou jsou jistě nepříjemné a policie již takovému uličnictví docela oprávněně tresce. Stalo se tak již jednomu stolařskému pomocníku, který by již mohl mít rozum a podobné zábavy zanechat.

(Obzor, neděle 19. března 1922)

Autobusová doprava Přerov-Tovačov-Prostějov bude dle našich zpráv z Tovačova v nejbližší době uskutečněna. Vesnicím ležícím na této trati a zvláště Tovačovu nastane nová éra, zvláště pokud se týče obchodních a hospodářských styků se jmenovanými městy.

(Obzor, středa 22. března 1922)

Skromnější vyděrač. Po způsobu Nesvadby poslal poněkud zbabělejší vyděrač p. Ladislavu Šilhavému nepodepsaný dopis, ve

kterém mu kázal položit v pondělí obnos 5000 pod most, který si pak dovolí vyzvednouti. Pan Šilhavý, hledě asi ku skromnosti pisatele, který se styděl za své jméno, nejen že peníze na určené místo neuložil, ale ani neučinil na nedorostka trestní oznámení u polic. úřadu.

(Obzor, čtvrtek 23. března 1922)

Jak se znečišťují ulice je možno pozorovati skoro každodenně. Viděli jsme povoz s nákladem písku, jenž byl trousen po ulicích kudy jel. Hůř je, trouse-li se popel, hnůj apod. odpadky. Podobné případy znečišťování ulic zaviněné jenom nedbalostí nutno policejné přísně trestati, jinak z té špíny a smetí nikdy nevyjdeme.

(Obzor, čtvrtek 23. března 1922)

Rybářský spolek v Přerově usnesl se ve schůzi, že se nesmí lovit ryby ani do sítě ani na udici v Bečvě od betonového mostu až za železniční most, poněvadž tato místa byla vždy nejspíše rybaři nesportovci obléhána.

(Obzor, pátek 24. března 1922)

Nezaměstnanci. Že podpory udělené skutečným nezaměstnancům je k nepleše nedorostků a lidí práce se štitících svádí, svědčí nedávný případ. Na politickou správu v Přerově dostavil se také hlouček mladíků a žádal poukaz na podporu nezaměstnance. Vyšetřilo se však, že nezaměstnanci pracovali na trati v Předmostí a jelikož od nich jejich stavbyvedoucí žádal řádnou práci, tož tím seklí a odešli; však dostanou podporu. A takových nezaměstnanců je v každém okrese dosti.

(Obzor, pátek 24. března 1922)

Bezohlednost. Obdrželi jsme od občanů ulic Havlíčkovy a Smetanovy stížnost na umístění cirkusu

pod okny Smetanovy ulice. Chápeme plně tuto stížnost, neboť lomoz, křik, hudba a štekot psů celý den až do pozdní noci je pro obyvatele těchto domů pravou zkouškou nervů. Má-li člověk těžkou noční službu nebo je churav, může si býti jist, že si neodpočine ani neuklidní. Veřejní činitelé mohli by takovéto produkce umísťovati docela dobře někde na periferii města, jak se tak děje i v jiných městech.

(Obzor, sobota 25. března 1922)

28. březen 1922. Přerovská mládež oslavila 330. výročí narozenin Komenského tím, že ráno před započatím vyučování přinesla k pomníku Komenského několik desítek kořenáčů s obdobnými rostlinami a květy. Zaběhlo, zažlutalo, začervenalo a zamodralo se to mezi zelenými širokými listy aspidister i drobounkými asparagy a jinými zelenými trsy. I několik věnců ze smřelí a květů bylo přineseno z dívčích škol, také nádherná kytice ze školy průmyslové. Celý den byl pomník dětní prohlížen, líbilo se jim to, jak zkrášlily jeho okolí. Museum samo bylo navštíveno několika sty žáků ze všech přerovských škol. Počátek učinilo gymnasium s pp. Bořeckým a ředitelem Kantorem a posledním návštěvníkem byl profesor Veselý postupně se všemi ročníky průmyslové školy. Na paedagogiu uspořádána i domácí slavnostka. Den oslaven tedy způsobem nejlepším.

(Obzor, čtvrtek 30. března 1922)

Tělocvičná jednotka Sokol v Přerově vyslovuje vřelý dík za dar 2500 Kč, kterou kroužek Rytířů Fedrfechtýřů v Přerově ve prospěch stavby nového sokolovny v Přerově věnoval.

(Obzor, čtvrtek 30. března 1922)

Betonový most přes Bečvu převzat bude do státní správy, jako náhradu za zrušení mýtného obdrží město 100.000 Kč.

(Obzor, čtvrtek 30. března 1922)

PSALO SE PŘED STO LETY-PSALO SE PŘED STO LETY-PSALO SE PŘED STO LETY-PSALO SE PŘED STO LETY

Hostinec U moravské orlice na rohu Sušilovy a Jungmannovy ulice patří mezi nejdéle fungující přerovské hostince.

Hostinec U Jonášů (známý jako Nordpol) v Bratrské ulici ustoupil v polovině 20. let budově pošty a spořitelny.

Hostinec Pod valy (před znárodněním U Gremliců) v Kozlovské ulici patřil mezi letité přerovské podniky. V 80. letech byl i s celou ulicí asanován z důvodu panelové výstavby.

Historii hostince U Tšponů na Horním náměstí ukončila éra znárodnění. Dnes zde místo výčepu a kuželniku najdeme kanceláře a depozitáře muzea.

Restaurace v reprezentativním Městském domě slouží Přerovanům již 150 let.

Hostinec Na Špici na začátku Velké Dlážky, který v roce 1935 musel ustoupit stavbě nové sokolovny (na snímku vpravo).

HOSPODY, HOSPŮDKY, RESTAURACE

Na snímku z 60. let je budova někdejšího hostince U Mazáčů na rohu Kojetínské a Husovy ulice (na snímku vpravo). Jak je patrné ze snímku, dům musel být v následujících letech z důvodu větší frekvence provozu odstraněn.

Restaurace Akciového pivovaru v Komenského třídě na snímku ze 30. let dodnes po více než 140 letech slouží pohostinství.

Mizející Velké Novosady

Koncem 30. let 20. století začaly původní domy na Velkých Novosadech ustupovat nové výstavbě. Ostatně vzhled této ulice nacházející se kousek od středu města či železničního nádraží nepůsobil v poměrech rozvíjejícího okresního města a průmyslového střediska nikterak reprezentativním dojem. Navíc ulice tvořená většinou přízemními domky přímo navazovala na Komenského třídu, tedy naopak zase jakýsi místní bulvár s honosnými patrovými domy. Regulační potřeby též v těchto místech vyžadovaly vyřešení účelnějšího spojení středu města s nádražím, což bylo od konce 20. let zatímně řešeno průchodem z Velkých Novosad do ulice Boženy Němcové. Komplexním řešením však bylo až proražení široké mezery, která se stala základem nové ulice. Tu již měly tvořit moderní patrové obytné domy, jimž však potřebné místo nejprve muselo zajistit zboření starých domů v přední části Velkých Novosad. Snímek pocházející z roku 1938 zachytil odchod posledních obyvatel domu č.p. 1070, krátce před tím, než bude stržen. Za čtyři desítky let existence této stavby se v ní vystřídali např. městský stavitel Albert Mrkva, obchodník dobyt看em Jindřich Klein a naposledy, jak je vidno z nápisu na fasádě, První přerovská mlékárna a sýrárna. Tuto mlékárnu provozoval zvěrolékař dr. Karel Skuherský ze Širavy. Ostatně na širavském gruntu Skuherských, který stával v místech křižovatky s ulicemi Želatovská a Svisle, provozoval mléčnou výrobu nejprve. O zásobování obyvatel města mlékem a mléčnými výrobky se taktéž staraly místní prodejny Parní rolnické mlékárny pro Kyselovice a okolí či Společenské mlékárny v Beňově. Mléko, sýry a další výrobky z mléka nabízelo také 27 menších prodejců rozložených takřka po celém městě. Ti je pak skupovali od rolníků z okolních obcí nebo měli ve městě vlastní dostatečné zemědělské zázemí. Pro místní potravinářské a lahůdkářské obchody zajišťovala širokou nabídku mléčných výrobků, zejména sýrů také Parní mlékárna a sýrárna Oma v Troubkách.) Vpravo od vyklizeného domu bývalé mlékárny již stojí, takřka zářice novotou, dům současného čísla 10, který si zde nechala postavit rodina Ertlova, jež zde provozovala velkoobchod jižním ovocem. V roce 1939 přibudou v těchto místech další stavby podobných obytných domů a dotvoří tak základy nové ulice, která již od března téhož roku ponese jméno ulice Josefa Čapky - Drahovského. Za povšimnutí také stojí průchod do ulice Boženy Němcové, viditelný vlevo od vystěhované mlékárny přímo mezi stromy. Tyto stromy pak patří k parkové úpravě kolem evangelického kostela.

Petr Sehnálek

ZPRAVODAJ MUZEJA KOMENSKÉHO V PŘEROVĚ, LEDEN-BŘEZEN 2022

Texty: Radim Himmler, Milan Hlobil, Josef Chytil, Marta Jandová, Andrea Kopečková, Jarmila Klímová, Helena Kovářová, Svatava Měrková, Petr Sehnálek, Kristina Sehnálková, Zdeněk Schenk, Jana Trtíková a Lubomír Vynůchal.

Foto: archiv Muzea Komenského v Přerově, archiv KIS Přerov, archiv FS Haná Přerovsokur, archiv rodiny Holešinských, Zdeněk Schenk a Lubomír Vynůchal

Redakce a grafická úprava: Kristina Sehnálková

Vydalo Muzeum Komenského v Přerově, p. o., Horní nám. 7/7, 750 02 Přerov IČO: 00097969. Zaregistrováno MK ČR pod zn. MK ČR E 21496. Čtvrtletník-periodický tisk územního samosprávného celku. Vydlo 10. 1. 2022 v Přerově. Příští číslo vyjde 10. dubna 2022. Změna uveřejněného programu vyhrazena!

V rámci akcí pořádaných Muzeem Komenského v Přerově, p. o., budou pořizovány obrazové a zvukové záznamy za účelem prezentace organizátora akce. Muzeum Komenského v Přerově, p. o., nese odpovědnost za záznamy pořízené a zveřejněné jinými subjekty. http://www.prerovmuzeum.cz/img/muzeum/GDPR/2018_05_Informace_o_zpracovani_soebnich_udaju_web.pdf. Muzeum Komenského v Přerově je zřízeno a financováno Olomouckým krajem.

